

A nők elleni erőszakról szóló hírek és az azokra adott online reakciók

Jelige: FKB765

Lezárás dátuma: 2024.12.15

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
Szakirodalmi áttekintés	4
Fogalmak ismertetése	4
Az erőszakkal kapcsolatos mítoszok, sztereotípiák.....	6
A sztereotípiák funkciói.....	8
Nemi alapú erőszak statisztikái	9
A média szerepe – a médiabíráskodás	12
A médiabíráskodás funkciói	13
A kutatás módszertana.....	14
A kutatás eredményeinek a bemutatása	17
A „Caracali rém” ügye	17
Az ügy rövid összefoglalása.....	17
Az újságcikkek elemzése.....	18
A kommentek elemzése.....	23
A lúgos orvos esete.....	25
Az eset rövid összefoglalása.....	25
Az újságcikkek elemzése.....	26
A kommentek elemzése.....	30
Andrew Tate „jelenség”.....	32
A „jelenség” rövid összefoglalása	32
Az újságcikkek elemzése.....	33
A kommentek elemzése.....	37
Az esetek összehasonlítása	39
Összefoglalás	42
Bibliográfia	45
Ábrajegyzék	49

Bevezető

„Minek ment oda?”, „Miért maradt vele, ha tudta, hogy ilyen ember?” olyan sztereotipikus kérdések, amelyekkel igen gyakran találkozhatunk, ha nemi alapú erőszakról, leginkább nők sérelmére elkövetett erőszakról hallunk, beszélünk vagy olvasunk valamilyen online felületen. Az ilyen jellegű esetek, a különböző nők jogaival foglalkozó, esélyegyenlőségért küzdő szervezeteknek, mozgalmaknak, politikai megmozdulásoknak köszönhetően egyre nagyobb nyilvánosságot kaptak az évek során és így a jelentőségük is egyre inkább nyilvánvalóbbá vált a társadalom számára. Az internetnek és így a közösségi médiának a térhódításával pedig egyre több embernek van lehetősége véleményt nyilvánítani a nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatos ügyekben.

A hírek újságírók általi megfogalmazása, az olvasók hozzászólásai jól mutatják az adott társadalom nemi jellegű erőszakkal kapcsolatos nézőpontját, hozzáállását. Minél több ilyen jellegű eset lát napvilágot és kerül a nyilvánosság középpontjába, a közbeszéd tárgyává, annál inkább válik fontossá, hogy megvizsgáljuk ezeknek a folyamatát, a médiában való megjelenését. Nem csak az újságokban való megjelenítést, az újságírók narratíváját fontos nagyító alá venni, hanem azt is, hogy ezekre hogyan reagálnak az olvasók, milyen reakciót váltanak ki belőlük az olvasottak.

A dolgozat célja tehát nemcsak az, hogy bemutassa, milyen módon ábrázolja a média a nők elleni erőszakot, hanem hogy elemezze a társadalmi reakciókat és ezek mögöttes kulturális mintáit. Három olyan konkrét eset kerül részletes vizsgálat alá, amelyek az elmúlt években jelentős figyelmet kaptak Magyarországon, Romániában, illetve nemzetközi szinten is. A dolgozat arra törekszik, hogy választ találjon azokra a kérdésekre, hogy hogyan tálalja a média az ilyen eseteket, milyen jellegű hozzászólások jelennek meg az online felületeken, és milyen eltérések mutatkoznak a különböző országokból és nyelvterületekről érkezett reakcióik között. Ezek az összehasonlítások rámutathatnak arra, hogy az egyes társadalmak milyen mértékben reflektálnak a nők elleni erőszak kérdésére, és mennyire alakítanak ki felelős, empatikus vagy éppen kritikus párbeszédet a témában.

A téma feldolgozásának alapjául két módszert alkalmaz a dolgozat. Egyrészt esettanulmány, hisz három konkrét eset kerül megvizsgálásra a hozzájuk fűződő kommentekkel együtt, másrészt pedig, tartalom elemzés, hiszen az újságcikkek és a reakciók, kommentek is társadalmi produktumok, amelyeket ezzel a módszerrel elemezhetünk.

A kutatás eredményei várhatóan jól mutatják majd, hogy az újságok mennyire maradnak semlegesek a nőket ért erőszakról szóló cikkekben és, hogy a cikkekhez érkezett kommentek mennyire támogatják, közömbösek vagy ítélik el a nők elleni erőszak különböző formáit.

Szakirodalmi áttekintés

Ahhoz, hogy megfelelő módon tudjuk értelmezni a különböző ügyeket, eseteket elengedhetetlen néhány nő ellen elkövetett erőszakkal, nemi alapú bűncselekménnyel kapcsolatos fogalom tisztázása, értelmezése. E mellett meg kell értenünk, milyen szerepe van a médiának az esetek nyilvánosságra kerülésében, és a közbeszéd tárgyává válásában. A téma relevanciáját, valamint fontosságát néhány statisztikai adat, kutatás eredménye igazolja. Nézzük meg ezeket részletesen!

Fogalmak ismertetése

A nemi alapú erőszak a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) definíciója szerint olyan fizikai, lelki, pénzügyi erőszak, amely valakit a neme miatt ér. Alapja a nemek egyenlőtlensége, így bár bárki lehet nemi alapú erőszak áldozata, legnagyobb részt nők, lányok az érintettek (EIGE, 2024). Az EIGE itt egy olyan általános definíciót fogalmaz meg, amely rögzíti a nemi alapú erőszak típusait és kiemeli, hogy nőket és férfiakat egyaránt érinthet. Ez a megfogalmazás természetesen leszűkíthető, és a részleteire vonatkozó definíciókat is találhatunk.

Egyik a fentihez hasonló meghatározás a nők ellen elkövetett erőszakra korlátozódik. Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 1993-ban elfogadott egy nyilatkozatot, amely a nők elleni erőszak megszüntetéséről szól. Ez a nyilatkozat tartalmazza a következő definíciót: „A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos cselekmény, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést, kárt vagy sérelmet okoz vagy okozhat nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést, valamint a kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánszférában.” (Patent.hu, 2024). Ez a definíció pontosan leírja, hogy mit tekinthetünk nőkkal szembeni erőszaknak, milyen ágai lehetnek.

Amint a fenti definícióból is kitűnik, külön említhetjük a fizikai, illetve nemi erőszakot is. Minden olyan tettlegesség fizikai erőszaknak minősül, amelynek következtében az egyén, esetünkben nők, fizikai, testi sérülést szenvednek vagy szenvedhetnek. Ide tartozik a lökdösődés, a pofozás, az alapvető testi igények és szükségletek megtagadása, mint az éheztetés, de fizikai erőszakként értelmezzük a bezárást, megkötözést is (Patent.hu, 2024).

A nemi, illetve szexuális zaklatás és bántalmazás magába foglal minden olyan kijelentést, cselekedetet, a másik személy számára sértő, udvariatlan és valamilyen szexuális tevékenységre utal. Nemi erőszaknak azt nevezhetjük, amikor valaki a másik személy egyértelmű beleegyezése nélkül kényszerít bele valakit egy szexuális tevékenységbe. Természetesen ilyen jellegű erőszak nem kizárólag nőket érinthet, de legtöbb esetben az elkövetők férfiak, az áldozatok pedig nők, illetve lányok (Horváth, 2016).

Bár a fenti fogalmak mind lelki, érzelmi bántalmazásként is felfoghatók, hiszen legyen szó akár, fizikai, akár szexuális bántalmazásról, erőszakról, hatással vannak az áldozat pszichés állapotára. Egy 2003-as családon belüli erőszakra vonatkozó romániai jogszabály így határozza meg a pszichikai erőszakot: „személyes akarat, illetve kontroll valakire történő ráerőltetése, feszültségi állapot és lelki szenvedés okozása bármely módon és bármely eszköz révén, szóbeli fenyegetéssel vagy bármely más módon, zsarolás, tárgyak és állatok felett kinyilvánított erőszak, fegyver fitogtatás, elhanyagolás, a magánélet feletti kontroll, féltékenységi megnyilvánulások, bármely jellegű korlátozások, jogtalan nyomon követés, az áldozat lakásának, munkahelyének vagy más általa gyakran látogatott helyeknek a felügyelete, telefonon keresztül vagy egyéb távközlési eszközzel folytatott kommunikációs típusok végzése, amelyek gyakoriságuk, tartalmuk vagy a végrehajtás időpontja miatt félelmet keltenek, valamint hasonló hatással járó egyéb cselekedetek.” (217/2003. sz. törvény).

A dolgozat témájának teljes körű lefedéséhez fontos fogalom még a családon belüli vagy a párkapcsolati erőszak meghatározása. A családon belüli erőszak esetében a fenti bántalmazó bűncselekmények egy családon belül lévő személyeket érinti, kiterjedhet a gyerekekre, házastársakra, közeli rokonokra is, mint például a nagyszülőkre. A kapcsolati erőszak, pedig két egymással szerelmi, illetve intim kapcsolatban lévő személy közötti lelki, fizikai erőszakot jelenti (Domokos, 2024).

A dolgozat során nők elleni erőszak, vagy a nemi alapú erőszak alatt azt a teljes körű, tág fogalmat értjük, amely a fent említett fogalmakat mind magába foglalja, a családi, párkapcsolati erőszakot ugyan úgy, mint a fizikai, nemi vagy a lelki, érzelmi erőszakot.

Az erőszakkal kapcsolatos mítoszok, sztereotípiák

Az erőszakkal kapcsolatos mítoszok és sztereotípiák tisztázása fontos, különösen a nemi erőszakot illetően, mert ezek olyan társadalomban mélyen gyökerező hiedelmek, narratívák, amelyek torzítják a valóságot, megnehezítve az ügyekkel kapcsolatos részletek tisztánlátását. Nehezebbé teszik ugyanakkor az áldozatok számára is, hogy megértést, támogatást kapjanak.

A nemi alapú erőszakkal kapcsolatos sztereotípiák és mítoszok alatt értünk minden olyan következtetést, megállapítást, amelyet az emberek, illetve emberek egy csoportja alkot és hangoztat az eseménnyel, áldozattal, valamint az elkövetővel kapcsolatban, a nélkül, hogy megalapozott előzetes tudás birtokában lennének (Lippmann, 1922).

Ezek a mítoszok és sztereotípiák a társadalomban nagyon mélyen gyökereznek, tulajdonképpen egyik generáció a másiknak „örökíti” tovább őket a különböző szocializációs folyamatok által. A szakirodalom ezeket a sztereotípiákat különböző módon csoportosítja, az alapján, hogy ki vagy mi áll a hiedelmek középpontjában, ki ellen irányulnak. A következőkben röviden összefoglalja, szintetizálja a dolgozat ezeket a mítoszokat.

Beszélhetünk, többek között, az erőszakos bűncselekmény körülményeivel kapcsolatos mítoszokról, az áldozatra vonatkozó, valamint az elkövetőkre irányuló sztereotípiákról, mítoszokról (Pataki- Szabó- Virág, 2016). Miközben áttekintjük a témához kapcsolódó legismertebb és legszélesebb körben elterjedt sztereotípiákat és mítoszokat, a dolgozat igyekszik felsorakoztatni érveket és bizonyítékokat, a kijelentések megcáfolása érdekében.

A nemi alapú erőszakkal, leginkább a szexuális erőszakkal kapcsolatban egyik leggyakoribb tévhit, hogy az áldozat nem ismeri az elkövetőt, idegenek egymás számára. Ezzel szemben a statisztikai adatok és kutatások azt mutatják, hogy az elkövető leggyakrabban az áldozat ismerőse, közeli, akár intim, kapcsolatban is állnak egymással. Azok a nők, akik szexuális erőszak áldozataivá váltak megbíztak az elkövetőben, közel érezték magukat hozzá, így teremtődött meg tulajdonképpen a lehetőség az elkövető számára, hogy szexuális erőszakot kövessen el. Egy 2013-

ban végzett kutatás jól alátámasztja ezt. Ennek eredményei alapján arra derült fény, hogy a szexuális erőszakot 34%-ban a nők jelenlegi vagy egykori partnere követte el, az esetek 38%-ban pedig az áldozat ismerősi vagy baráti köréből került ki az elkövető (Planty és munk. társ.,2013).

Az erőszakra adott sztereotipikus reakciókat a szakirodalom négy nagy kategóriára osztja, a szerint, hogy a nők elleni erőszak tényére hogyan, milyen módon reagálnak (Burt, 1991). Ezen válaszreakciók mindegyike az áldozatra irányulnak, nem pedig az erőszak elkövetőjére.

Az első kategória a tagadók. Ide azokat az embereket értjük, akik tagadják az erőszak létét, nem ismerik el, hogy valóban megtörtént. Ezek az emberek általában azt hangoztatják, hogy a nők csupán bosszúból, vagy valamilyen haszonszerzés céljából vádolnak meg valakit irányukban elkövetett erőszakos cselekedettel.

A második csoportba a társadalom azon tagjait soroljuk, akik bár nem tagadják, hogy az erőszak megtörténhetett, nem ismerik el annak jelentőségét, elbagatellizálják annak káros mivoltát. Ezek az egyének lekicsinylik a megtörtént erőszak negatív jellemzőit, a nőkre gyakorolt pszichológiai, fizikai hatásait, mint a depresszió, a bizalom elvesztése, az önhibáztatás, negatív testkép, illetve azok az esetleges fizikai sérülések, amelyek érhetik az áldozatot. Olyan kijelentéseket is hangoztatnak, mint az “ilyen minden nap történik” vagy “ez nem olyan nagy dolog”, ezek által is kisebb jelentőséget tulajdonítanak az erőszaknak.

A harmadikként említett kategória tagjai olyan egyének, akik, legfőképpen a nemi erőszakra vonatkozóan, azt állítják, hogy az erőszak valójában nem is erőszak. Konszenzuális jelleget tulajdonítanak neki. Úgy érvelnek, hogy az áldozat valamilyen módon mégis beleegyezett a szexuális kapcsolatba, amit később majd megbánhatott. Ide tartozik az a hiedelem is, mely szerint a legtöbb nőnek eltitkolt, tudattalan vágya az, hogy szexuális erőszak áldozataivá váljanak.

A negyedik kategória, talán a legismertebb fogalom a nők elleni erőszak témakörében, az áldozathibáztatás. Az ebbe a kategóriába tartozók magát az áldozatot teszik felelőssé, amiért az erőszak elszenvedőjévé vált, nem pedig az elkövetőt. Azzal érvelnek, hogy a viselkedése, a szavai vagy az öltözködése túlságosan kihívó volt, túl sok alkohol ivott, ezekkel tulajdonképpen kiprovokálta az erőszakot. Ebbe a kategóriába eső személyektől hallhatjuk, a bevezetőben már említett „minek ment oda?” jellegű kérdéseket is.

Az elkövetőket illetően az egyik leggyakrabban hangoztatott sztereotípia, hogy az erőszakot elkövető emberek „betegek”, valamilyen pszichés rendellenességgel élnek, vagy valamilyen okból kifolyólag nem képesek uralni a szexuális vágyaikat. Mai napig széles körben elterjedt ez a nézet, annak ellenére, hogy már az 1970-es években Groth és munkatársai megállapították, hogy az erőszak elkövetésének hajtóereje leggyakrabban a nők felé való rendeltség megnyilvánulása, a hatalom kinyilvánításának egy módja (Groth, 1977).

A sztereotípiák funkciói

A fent említett mítoszok és sztereotípiák különböző funkciókat látnak el a társadalomban, ezek hozzájárulnak ahhoz a jelenleg kialakult hozzáállás a nők elleni erőszakról fennmaradjon. Bár a különböző nőjogi, nemi egyenlőségért küzdő civil szervezetek, illetve politikai törekvések igyekeznek ezeket eltüntetni, vagy legalábbis minimalizálni, amíg a sztereotípiák és hiedelmek betöltik ezeket a szerepeket nem lehet, ilyen mélyen gyökerező kulturális gyökereket teljesen eltüntetni.

Egyrészt, ezek a mítoszok, hiedelmek növelik a társadalom biztonságérzetét ((Pataki-Szabó- Virág, 2016). Az által, hogy azt mondják ki az erőszak nem történt meg, csupán a nő találta ki, vagy elbagatellizálják az eset súlyosságát, azt a látszatot keltik, hogy a nemi alapú erőszak nem egy mindennapi eset.

Másodszorban, pedig a sztereotípiáknak köszönhetően a társadalom tagjainak nem kell foglalkoznia az erőszak jelenlétével, nem kell szembesülnie a probléma gyakoriságával és súlyával ((Lerner, 1980). Az áldozathibáztatás által, felelősséget tulajdonképpen leveszi a társadalom a saját válláról, és úgy vélekedik, hogy ez nem az ő felelőssége és nem a társadalomnak, az adott közösségnek kell megoldást találni erre a problémára.

Amennyiben röviden szeretnénk ezeknek a sztereotípiáknak a szerepét összefoglalni, köznap nyelvvezettel így mondhatnánk: a férfiakat biztosítja arról, hogy ők semmi esetre sem követnének el semmiféle erőszakot nők ellen, hiszen nem „betegek”, tudnak uralkodni magukon, szexuális vágyaikon. Nőként, pedig megnyugtatóan szolgálhatnak. „Ha nem öltözködöm kihívóan, nem viselkedek feltűnően és kerülöm egyedül a sötét utcákat biztonságban vagyok. Velem ez nem történhet meg.”

Ezek a mítoszok az áldozatok körében is megjelennek, befolyással vannak arra, hogy hogyan ítélik meg az ellenük elkövetett bűncselekményt, felismerik-e egyáltalán, hogy erőszak áldozatai vagy sem. Emellett elfojtják az esetleges negatív érzéseiket (Peterson- Muehlenhard, 2004), sőt gyakran saját magukat teszik felelőssé a velük történetekért. Ennek a folyamatnak az eredménye pedig az, hogy az áldozatok nem beszélnek az ellenük elkövetett bűncselekményekről, így nem kapnak segítséget, az elkövetőt pedig nem vonják felelősségre.

Nemi alapú erőszak statisztikái

Nehéz dolgunk van, amikor számszerűsíteni akarjuk a nők ellen elkövetett bárminemű erőszak mértékét és gyakoriságát. A fentiekben már tárgyalt sztereotípiák, előítéletek, amelyekkel az áldozatok találkoznak erős látenciát eredményeznek (Amnesty, 2012). Amikor tehát a különböző kutatások eredményeit vizsgáljuk, vagy a hivatalos rendőrségi statisztikákat elemezzük, figyelembe kell vennünk a tényt, hogy az áldozatoknak igen kevés százaléka vallja be, hogy ő erőszak áldozata, és igen kevesek azok is, akik a rendőrséghez vagy más szervezetekhez fordulnak segítségért.

Ennek ellenére több kutatás is született a nők elleni erőszakkal kapcsolatban úgy világszerte, mint pedig az Európai Unió tagországaiban.

Egy igen nagymértékű kutatás a nemi alapú erőszakkal, különösképpen a nők elleni erőszakkal kapcsolatban az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) megbízásából készült 2012-ben. A kutatás az Európai Unió minden akkori tagállamára kiterjedt, így a 28 tagállamból, 42 ezer nőt kérdeztek meg. A felmérés kérdései kitértek mind a fizikai, mint a lelki, érzelmi zaklatásra és bántalmazásra.

A kutatás eredménye szerint, 10 nőből, legalább hármat ért (33%) valamilyen formájú, fizikai vagy lelki erőszak élete során. Romániában ez az arány a fizikai bántalmazást tekintve 20-29% közé esik. Lelki és érzelmi bántalmazásról a nőknek ennél nagyobb aránya számolt be, ebben az esetben 30-39%-ról beszélhetünk. A családon belüli erőszak aránya Romániában jóval magasabb az Európai Unió átlagnál.

A Skandináv országokban, mint például Finnország és Svédország, jóval nagyobb azoknak a nőknek az aránya, akik valamilyen erőszak áldozatai lettek az életük során. Az ő esetükben 50-

59%-os érintettségről számol be a kutatás. Ez az eredmény természetesen nem feltétlenül jelenti azt, hogy az ezekben az országokban élő nők valóban jóval többször tapasztalják a nemi alapú erőszak valamely formáját. Azt is jelentheti, hogy ezek a társadalmak jóval nyitottabbak ezeket a problémákat illetően, nyíltabb a kommunikáció a nők elleni erőszakról, így az érintett nők bátrabban mernek beszélni az őket ért negatív tapasztalatokról.

A felmérés egyik kiemelkedő eredménye arról számol be, hogy a tagállamokban a nőknek mintegy 55%-a volt szexuális erőszak áldozata. A kutatás a szexuális erőszak kifejezésen értette azokat a megjegyzéseket, amelyek valamilyen szexuális utalást tartalmaztak, illetve nem kívánt érintéseket.

Érdekes a kutatás eredményei közül kiemelni, azt is, hogy a megkérdezett nők 21%-a, ami 5-ből egy nőt jelent, fél attól, hogy élete során valamilyen erőszak áldozata lesz (FRA, 2014).

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete 2015-ben végzett kutatást a nemi erőszak témakörében. A kutatás eredményei az előzőhöz hasonlóan azt mutatják, hogy az Európai Unióban háromból egy nő nézett szembe az erőszak valamely formájával az élete során.

Ez az arány Romániában, ezen kutatás alapján, az Uniós átlag körül mozog. A Romániában élő nők 30%-a tapasztalt már fizikai vagy lelki erőszakot eddigi élete során. Ez, amennyiben a 2011-es romániai népszámlálási adatokat vesszük figyelembe, amely szerint csaknem 10 és fél millió nő (Recensământ, 2011) élt az országban, azt jelenti, hogy több mint 3 millió nőt ért fizikai vagy lelki erőszak, bántalmazás az országban. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy azoknak a nőknek is igen kevés százaléka jelenti a vele történeteket, akik a kérdőíves felmérés során elismerték, hogy áldozatai voltak a nők elleni erőszaknak. Azok aránya, akik jelentették valamely hivatalos szerv felé, hogy erőszak áldozatai csupán 23% (EIGE, 2016).

2015-ben Románia szinten végzett kutatás keretén belül 1500 nőt kérdeztek a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos tapasztalataikról. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezettek a nők ellen elkövetett erőszak alatt 29%-ban fizikai, verbális, valamint érzelmi bántalmazást is értenek, míg 18%- a a válaszadóknak csupán a tettegességet értelmezi úgy, mint erőszak.

A bántalmazás okaira vonatkozóan az a válasz született, hogy leggyakrabban alkohol befolyásoltsága alatt (74%) válnak elkövetővé a férfiak, második leggyakoribb ok a féltékenység

(58%), és szinte ezzel egyforma mértékben ok az, hogy valamilyen anyagi gonddal (57%) néznek szembe.

Az elkövető személyét illetően a válaszok, megegyeznek azzal a globálisan megfigyelt és számtalanszor megállapított ténnyel, hogy az áldozatok leggyakrabban ismerik az elkövetőt és közeli kapcsolatban vannak vele (Planty, 2023). A válaszadók 80%-a válaszolta azt, hogy a bántalmazójuk jelenlegi vagy volt férjük, illetve élettársuk (ANES, 2015).

Egy 2021-ben publikált kutatásban, amely az Egészségügyi Világszervezet (WHO) több más szervezettel közreműködve végzett el a nemi alapú erőszakot, az emberi jogokkal szembeni erőszaknak nevezi. A kutatást 2018-ban végezték, a 2000 és 2018 közötti adatok alapján. Az eredmények szerint világszerte a nőknek 27%-a élt át nemi vagy fizikai erőszakot 15 és 49 éves kora között. Kelet európai régióban, amely magában foglalja többek között Romániát, Magyarországot, Bulgáriát, Lengyelországot, Szlovákiát és Ukrajnát, ez az arány 21%.

A kutatás során külön kiemelték a nőknek az egész életük során tapasztalt erőszakot, illetve a felmérés előtti 12 hónapot. Az adatok alapján azoknak a nőknek az aránya, akik a felmérést megelőző egy évben voltak valamilyen formájú nemi alapú erőszak áldozatai jóval kevesebb, arányuk csupán 7% (WHO, 2021). Ez mutathat egyfajta javuló tendenciát a nőket ért erőszakkal szemben, illetve utalhat arra is, hogy azokban az esetekben amikor az átélt erőszak ennyire friss emlék a nőkben, nem szívesen beszélnek róla, nem vallják be, hogy erőszak áldozatai lettek.

A Romániában történt esetekkel kapcsolatban legfrissebb adatokat a román rendőrség hivatalos weboldalán találunk. Ezeknek a számoknak a vizsgálatakor különösen figyelembe kell venni, a látencia valószínűsíthető magas arányát. Míg az anonimitást biztosító kérdőívek esetében hajlamosabbak lehetnek az áldozatok bevallani, leírni, hogy fizikai vagy lelki bántalmazás érte őket, addig hivatalos feljelentést, ahogy az EIGE 2016-ban publikált kutatásából is látszik, jóval kevesebben tesznek.

A rendőrség adatai alapján 2021-ben 33.970 esetben hívtak rendőrt valamilyen nőikkel szembeni bűncselekmény miatt. 2022-re vonatkozóan az első 6 hónap adatai alapján azt mondhatjuk el, hogy 18507 bejelentett esetből körülbelül 12 ezerben fizikai erőszak miatt léptek fel a rendőrök. Ebben a hat hónapban pedig 18 gyilkosságot követtek el nők, lányok ellen. 2023-

ban a romániai rendőrség 108.831 esetben lépett fel a családon belüli erőszakkal szemben (mai.gov.ro, 2023)

A legfrissebb fellelhető adatok alapján 2024 első 7 hónapjában 7652 esetben kértek családon belüli, nőkkel szembeni erőszak miatt segítséget a rendőrségtől, amelyből 3073 esetből folytatódott tovább az ügy valamilyen hivatalos formában, ez 6%-kal több, mint a 2023 első 7 hónapjában jelentett erőszak aránya (mai.gov.ro, 2024).

A téma érzékenysége ellenére jó néhány kutatás és statisztikai adat született meg nemzetközi és hazai, romániai szinten is. Ezeket összegezve elmondhatjuk, hogy mint nemzetközi, Európai Unió és romániai szinten a nők elleni erőszak igen elterjedt jelenség, átlagosan minden harmadik nő szembenézett élete során valamilyen formában ezzel. Az is egyaránt jellemző minden vizsgált területre, hogy a nők igen kevés része kér segítséget, tesz feljelentést az őt ért erőszak vagy zaklatás miatt.

A média szerepe – a médiabíráskodás

A sajtó és a média igen fontos szerepet játszik abban, hogy milyen hírek és hogyan jutnak el hozzánk. Nem csak azt dönti el, hogy mik azok a hírek, amikről hallanunk kell (Al-Rowi, 2017), hanem azt is befolyásolja, hogy milyen kép fog kialakulni az olvasóban az eset kapcsán. Mivel az újságíró megfogalmazását befolyásolja saját ideológiája (Herman- Chonsky, 2008) az adott újságcikkek ezen ideológiák által befolyásolni tudják az olvasó nézetét és véleményét is.

Az internet elterjedésével a hírek is gyorsabban és nagyobb változékonyságban jutnak el az olvasóhoz. Míg a klasszikus médiában, a TV-ben és nyomtatott újságokban megjelenő cikkek közül nem túl sok lehetősége volt az olvasónak, arra, hogy megválogassa milyen hírekhez szeretne hozzájutni, addig ma lehetőség kínálkozik arra, hogy bármilyen nyelvű, bármilyen sajtóorgánumon keresztül tájékozódjanak az internet felhasználók (Myat, 2010).

Ezzel egyidejűleg létrejött a kiberkultúra és különböző e-személyiségek (Rapolyi, 2006). Az emberek ennek köszönhetően kényelmesen oszthatják meg a véleményüket az adott hírekkel kapcsolatban és hatást gyakorolhatnak egymásra. Az újságoknak is előnyére vált, hogy reagálni lehet a hírekre (Howell, 2007), hisz ez által olyan témákról írhatnak és azokról az eseményekről számolhatnak be, amelyek valamilyen erősebb reakciót váltottak ki az olvasókból.

A közösségi média felületeken pedig ezek a reakciók még gyorsabban és könnyebben nyilvánosságra hozhatók, és elérhetőbbek az újságok, média portálok számára. Fontos azonban megjegyezni, hogy az online térben megírt kommentek, vélemények, nem teljesen azonosak a valósággal (Daróczi- Laczkó, 2020).

A médiabíráskodás kifejezés leginkább az angol nyelvű szakirodalomban terjedt el (Greer-McLaughlin, 2011). Ez a kifejezés arra a folyamatra utal, amelynek során a média átveszi a bíró szerepét, és a közvéleményt formálva igazságot szolgáltat és dönt a valódi törvénykezés mellett, vagy helyette. Apropója mindig valamilyen közvéleményt érintő ügy, probléma. Ebben a helyzetben a média lehet a közhangulat formálója, a közvélemény hangja, annak felerősítője is (Virágh, 2021). A médiabíráskodásnak, csakúgy, mint a nők elleni erőszakkal kapcsolatos sztereotípiának több, a társadalomban fontos szerepet játszó funkció jut. Nézzük meg ezeket!

A médiabíráskodás funkciói

A médiabíráskodásnak többféle igen fontos szerepet tulajdonít a szakirodalom. Ezek közül hármat veszünk nagytit alá a norma erősítő, a nyomásgyakorló, illetve az igazságszolgáltató funkcióját.

Mivel nagy nyilvánosság előtt, nyíltan hoz ítéletet, a társadalom tagjai számára egyértelművé teszi, hogy mi a „jó” és mi a „rossz”. Megjutalmazza, illetve megbüntetni az esetekben szereplőket, annak alapján, ahogyan cselekedtek. Ennek következtében megerősíti azokat a normákat, amelyeket a társadalom állított fel és tartat be a társadalom tagjaival. Ugyanakkor, az ettől eltérő deviáns, káros viselkedést „megbünteti”, negatívan számol be róla, így elkerülendővé teszi azt az emberek számára (Virágh, 2021).

A média képes ugyanakkor közbeszéd tárgyává tenni olyan ügyeket, amelyek elkerülhetik a hatóságok figyelmét. Nyomást gyakorolhat, felhívhatja az igazságszolgáltatás figyelmét bizonyos esetekre. Ez különösen hasznos lehet olyan ügyek esetében, amelyeket a hatóságok nem kívánnak tovább firtatni, például valamilyen politikai kapcsolódás miatt, vagy olyan esetekben, mint a nőkkel szembeni erőszak. Ezekben az esetekben a különböző sztereotípiák hatással lehetnek az igazságszolgáltatásra. A média ugyanakkor felhívja ezekre a hiányosságokra, problémákra a figyelmet, életben tartva az ügyek vizsgálatát (Ray- Dutta, 2015).

Az igazságszolgáltató funkciója akkor lép életbe, amikor az újságírók állást foglalnak bizonyos ügyekben, akár az elkövető, akár az áldozat mellett (Wood és munk. társ., 2019). Az objektív újságírás bár nem tartalmaz személyes véleményt, a megfogalmazás által hatást gyakorol az olvasókra, akik ennek következtében elítélőek, vagy támogatóak lehetnek. Különösen igaz ez az online sajtóban és a közösségi médiában megjelent hírekre, itt ugyanis az olvasók nem csupán maguk számára tudják megítélni az eseményeket az olvasottak alapján, de véleményüket ki is fejthetik.

A média, illetve az olvasók, közösségi média felhasználók ítélete negatív hatással is lehet egy-egy ügy esetében. A médiában megjelentek alapján az emberek gyakran hamarabb vonnak le következtetéseket, és hoznak elhamarkodott ítéleteket.

Ez az „online bíróság” több okból is veszélyes lehet. Egyrészt az ártatlanok elítélése nemcsak a hírnév lerombolásával járhat, hanem a személyes és szakmai életükben is visszafordíthatatlan károkat okozhat. Egy elhamarkodott ítélet miatt elveszíthetik a munkájukat, megszakadhatnak személyes kapcsolataik, és egyesek súlyos mentális terhekkel is szembesülhetnek. Másrészt, ha a közösség felment bűnös személyeket, az súlyos károkat okozhat az igazságszolgáltatás hitelességében is, hiszen a társadalom széles rétegei tévesen értékelhetnek helyzeteket. A virtuális térben történő „ítélet hirdetések” szélesebb körben terjedhetnek el, mint az igazságszolgáltatás valós ítéletei (Virágh, 2021).

A kutatás módszertana

Az esetek és a hozzájuk kapcsolódó kommentek vizsgálatához két minőségi módszertanban kedvelt és használt módszert vegyített össze és használt fel a dolgozat. Az esettanulmányt, illetve a tartalomelemzést.

Az esettanulmány olyan, alapvetően az antropológiához köthető kutatási módszer, amely valamilyen társadalmi jelenségre, esetre koncentrál, és azt igyekszik leírni vagy részleteiben feltárni. Nincsen konszenzus a kutatók között abban, hogy mi tekinthető esetnek, így ez egy elég tág fogalomként értelmezhető. Egy eset lehet, egy kultúra, egy közösség, vagy egyetlen személy is.

A tartalomelemzés módszere alkalmas rögzített emberi kommunikáció tanulmányozására. Vizsgálhatunk vele könyveket, regényeket, filmeket, TV műsorokat, képeket, újságokat, online felületeket.

Ezen módszerek segítségével három esetet és a róluk szóló híreket vesz górcső alá a dolgozat, a romániai „Caracali rém”, Gheorghe Dinca ügyét, a Magyarországon elhíresült és évekig elhúzódó „lúgos orvos” és áldozata Renner Erika esetét, valamint a nemzetközi szinten ismert Andrew Tate kijelentéseit, rendőrségi ügyeit, amelyeknek egy része Romániához köthető.

Esettanulmányként tekinthetünk rá, hiszen három konkrét elhíresült esetet vizsgál meg tüzetesebben. Ezek olyan esetek, amelyeket jól dokumentált a média, sokáig voltak a közbeszéd tárgyai, ennek eredményeképpen jól mutatják egy nők ellen elkövetett erőszakkal kapcsolatban lévő ügy, hogyan bontakozik ki, hogyan és milyen hatást gyakorol a társadalom tagjaira.

A tartalomelemzés keretein belül konkrétan az ügyekről szóló újságcikkeket vizsgálja a dolgozat. Mindhárom eset tekintetében azonos szempontok szerint vizsgáljuk a cikkeket. Ezek a következők: a cím megfogalmazása, a cikk stílusa, nyelvezete, szóhasználata, a cikkben esetlegesen megjelent képek, valamint a kapcsolódó szócikkek.

A címek megfogalmazását vizsgálni több szempontból is fontos. Egyrészt az internetezők nagy része csupán a címekből tájékozódik, nem olvassa el a teljes cikket, rovatot, így maga a cím fogja befolyásolni azt, ahogy az adott esetről, vagy annak fejleményéről vélekedik. Másrészt már pusztán a cím megfogalmazása is rámutathat arra, hogy milyen módon, milyen komolysággal fog a cikk további része foglalkozni az esettel, mit tart fontosnak közölni, illetve azt is látni lehet belőle, hogy mennyire próbál az olvasók érzelmeire hatni.

A cikkek nyelvezete és stílusa rámutat arra, hogy az újságok és újságírók, milyen részleteket tartanak fontosnak az esetek kapcsán. Ahogy megfogalmazzák a történeteket befolyásolja azt, ahogyan az olvasók az ügyre gondolnak. Az olyan kifejezések használata, amelyből kitűnik, hogy az elkövető vagy az áldozat mellett áll ki a cikk, hatással van az olvasók reakcióira, és arra, hogy ők, hogyan ítélik meg az esetet.

A cikkekben megjelent képek jól tükrözik, hogy az adott hírportál, milyen vizuális benyomást kíván kelteni az olvasóban. Azt mutatja meg, hogy hogyan szeretnék láttatni az eset szereplőit, az áldozatokat vagy az elkövetőket.

A cikkekhez kapcsolódó szócikkek nem csak azt a célt szolgálják, hogy az olvasó könnyebben eligazodjon a hírportálon fellelhető cikkek, rovatok között, hanem azt is jól mutatja, melyek azok a fogalmak, kifejezések, amelyek az újságírók szerint szorosan ragaszkodnak a cikk témájához, a legjobban foglalják össze vagy mutatják be azt. A kapcsolódó szócikkek könnyebb átláthatósága érdekében szófelhők segítségével ábrázolja majd a dolgozat a leggyakrabban megjelenő szavakat, kifejezéseket.

Ahhoz, hogy minél pontosabban megismerjük az eseteket és minél szélesebb képet kapjunk a róluk készült, róluk szóló online formában megjelent média tartalmakról minden ügy esetében 10-10 újságcikket vizsgál meg és elemez ki a dolgozat. Ezek a cikkek a legnagyobb elérést generáló hírportálokról származnak Gheorghe Dincă esetében ezek, többek között, olyan romániai és román nyelvű honlapok mint a ProTV, az Adevarul.ro, vagy a Digi24. A „lúgos orvos” ügyéről szóló cikkeket, a magyarországi sajtóból kerültek kiválasztásra, többek között a Telex, Index, Origo, 444 cikkei közül. Andrew Tate esete és kijelentései, mivel nemzetközi szinten ismertekké váltak a róla szóló cikkeket romániai, magyarországi és nemzetközi sajtóból választottam ki, így beszélni fogunk, egyebek mellett, BBC, Telex, Libertatea és Independent újságcikkeiről, híreiről.

Az esetekhez kapcsolódó kommentek elemzése közvetlen képet adhat arról, hogy a bűncselekmények hogyan érintették az embereket. A kommenteket két szempontból csoportosíthatjuk, egyrészt olyan kommentelők reakcióival találkozhatunk, akik valamelyik, már említett sztereotípiát elfogadják és az áldozatot hibáztatják, másrészt pedig együttérző, bátorító hozzászólásokat olvashatunk. A kommenteket Facebook, Reddit, Instagram közösségi média felületeken vizsgáltam. Minden esetben az elkövető vagy az áldozat nevére kerestem rá, majd a legtöbbször által kedvelt hozzászólásokat emeltem be az elemezni kívánt kommentek közé. A kommentek keresésében nehézséget okoz, hogy a legtöbb közösségi média felület szabályozza, hogy milyen témában, milyen jellegű komment kerülhet ki, így a negatív, nagyon rossz indulatú hozzászólások letiltásra kerülnek.

Az elemzés során azokra a kérdésekre keressük a választ, mint, hogy milyen módon mutatják be a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos eseteket a médiában? Hogyan fogalmazzuk az újságírók a témában? Milyen hatást váltanak ki ezek a cikkek az olvasókból?, illetve milyen különbségek és hasonlóságok lehetnek a különböző ügyekben?

A kutatás eredményeinek a bemutatása

A dolgozat következő szakaszában a kutatás eredményei kerülnek bemutatásra, a három esetet külön- külön elemezzük. Először, mindhárom esetben rövid betekintést olvashatunk az esetekről, majd az újságcikkek elemzése következik, végül pedig a különböző kommentek kerülnek bemutatásra. Az eredmények alapján végül a három eset összehasonlítására is sor kerül.

A „Caracali rém” ügye

Az ügy rövid összefoglalása

A „Caracali rém” néven elhíresült, Gheorghe Dincă ügye 2019 nyarán látott napvilágot, amikor kiderült, hogy az 57 éves férfi elrabolt, bántalmazott, megerőszakolt és megölt két fiatal lányt. Áldozatai: Mihaela Luiza Melencu, valamint Alexandra Măceășanu 18 és 15 évesek voltak elrablásukkor. Az esetek Alexandra eltűnésével váltak a közbeszéd tárgyává a lánynak ugyanis eltűnése után sikerült telefonon értesítenie a rendőrséget (Digi24, 2019), akik csak jóval később szálltak ki Gheorghe Dincă otthonához. A lány addigra már halott volt.

A letartóztatását követően, bár a vallomásában tagadta, hogy ismerte volna az áldozatot, „Declar că nu o cunosc” mondta (Kijelentem, hogy nem ismerem. A szerző fordítása.) (ProTv, 2019), a házkutatás során a rendőrök megtalálták Alexandra telefonjának maradványait, női ruha maradványokat (ProTv, 2019), majd később elégetett emberi maradványokat. A DNS teszt a nyomozás során igazolta, hogy ezek a maradványok Mihaelahoz és Alexandrához tartoznak.

A nyomozás során kiderült, hogy a „Caracali rémhez” közelálló Ștefan Risipițeanu tudott arról, hogy a férfi elrabolta Mihaelat, de nem tett rendőri feljelentést. Hallgatásáért cserébe Gheorghe Dincával együtt ő is megerőszakolta a lányt (DigiFm, 2019).

Az ügy kapcsán a legnagyobb felháborodást az keltette, hogy a 15 éves lány, bár többször hívta az 112-es segélyhívót a rendőrség csak jóval a telefonhívásai után ment ki az általa megadott címre, amikor már késő volt. E miatt országszerte megmozdulások, tüntetések bontakoztak ki, melyek a román rendőrség, igazságszolgáltatás gyengeségeire igyekeztek felhívni a figyelmet.

Gheorghe Dincă emberrablás, nemi erőszak, valamint emberölés vádjával állt bíróság elé. Az ügyben végül, 2022-ben született ítélet, a „Caracali rémet” a bíróság bűnösnek találta mindkét lány megölésében, így 30 év letöltendő börtönbüntetést kapott. Később a börtönbüntetése alatt is beszámoltak róla az újságok, híradók. Beszámoltak például arról, a börtönben megismerkedett egy pümkösdista felekezettel és megkeresztelkedett (Adevarul.ro, 2023).

Az újságcikkek elemzése

Az ügy bemutatásához és elemzéséhez kizárólag romániai hírportálok, online újságok cikkeit használja a dolgozat. A cikkek a rendőrségi nyomozás, bírósági döntések különböző időszakaiban születtek, így ezeket megfigyelve jól láthatóvá válik, hogyan evolválódik az ügy az évek során.

A 10 cikk, amelyek elemzési egységül szolgáltak 2019. júliusa és 2024. szeptembere között jelentek meg. Ez a körülbelül öt éves intervallum lefedi az ügy teljes folyamatát, ugyanis az első cikk Alexandra Măceșanu eltűnésének másnapján keletkezett, míg az utolsó, ez év szeptemberében, azt mutatja be, hogy milyen körülmények között él a „Caracali rém” a börtönben.

Az újságcikkek címeit tekintve elmondható, hogy egyfajta összefoglalásként szolgálnak. Röviden, de figyelemfelkeltően leírják az esetet, a nyomozás jelenlegi állását. A címek alapján következtetünk arra, hogy milyen tartalomra számíthatunk a teljes cikket olvasva, ezek beigazolódnak. Kiemelhetjük a címek hangvételének időbeli változásait. Míg az eset elején, egyszerűen tényszerűen, objektíven kerülnek megfogalmazásra, addig későbbiekben már- már személyesebb és erős érzelmeket kiváltó módon kerülnek címlapokra. A legelső üggyel kapcsolatos cikk címe a Digi24 nevet viselő online hírportálon ez: „Dispariția misterioasă a unei tinere de 15 ani, în Caracal. Poliștii au urmărit GPS-ul din telefonul ei” (Egy 15 éves lány rejtélyes eltűnése Caracalban. A rendőrök a telefonjának GPS-ét követték. A szerző fordítása). Ez a cím tényközlő, egyszerű beszámolót ígér arról, hogy eltűnt egy fiatal lány, valamint arról, hogy hogyan zajlott a rendőrségi nyomozás, a lány keresése.

Ahogy egyre több részlet derül ki a nyomozás során az esettel kapcsolatban, úgy válnak a címek is egyre inkább elítélőbbeké. Amint napvilágot lát, hogy Gheorghe Dincă milyen módon bánt az áldozataival, hogyan szabadult meg a holttestüktől, a címekben és a közbeszédben is elterjed a „Monstrul din Caracal”, magyarul a „caracali rém” megnevezés Dincára utalva. A tíz

vizsgált cikk címéből háromban szerepel a „monstrul din Caracal” kifejezés, olyan hírportálokon, mint a ProTV, valamint az Adevarul.

Négy esetben szerepel a lányok neve cikkek címeiben, ezek tiszteletteljesek, teljesen objektívek, a tényközlés pontossága miatt használják a neveiket. Gheorghe Dincă hat esetben van megnevezve a címekben, gyakran együtt a „monstrul”, azaz rém jelzővel. Ez mélyebb érzelmet, erősebb reakciókat válthat ki az olvasóból, arra ösztönözheti, hogy megnyissa a cikket és tovább olvassa. Ugyanakkor ezen megfogalmazások által az újságok, hírportálok állást foglalnak az ügyben. Egyértelmű, hogy elítélik Gheorghe Dincă cselekedeteit, ezzel természetesen befolyásolva a közvéleményt is.

A címekről tehát elmondhatjuk, hogy igyekeznek, hírportáltól függetlenül, lehető legfontosabb információkat összefoglalni az esetről, úgy fogalmazva, hogy valamilyen hatást, érdeklődést, rémületet, együttérzést váltsanak ki az olvasókból, ösztönözve őket arra, hogy a teljes cikket elolvassák. E mellett törekednek a lehető legteljesebb képet festeni a címek által az esetekről, annak érdekében, hogy azokhoz, akik kizárólag a címek alapján gyűjtenek információt is eljussanak a leglényegesebb fejlemények az ügyel kapcsolatban.

A cikkek tartalma és megfogalmazása hasonló a címeikéhez. A cikkek általában tényszerűen számolnak be az eseményekről, egyszerűen és objektíven tárlják azokat. Itt is megfigyelhető, hogy minél inkább előtérbe kerül az ügy, minél több információ kerül a rendőrség részéről a nyilvánosság, a sajtó elé, annál inkább válnak a cikkek is egyre részletesebbé.

Műfajukat tekintve a legtöbb cikk egyszerű hír, így tömören közlik a tényeket és a nyomozás, a bírósági tárgyalások állását. Olvashatunk köztük néhány riportot is, amelyek ennél jóval részletesebb képet adnak az esetről és jóval személyesebbé, szubjektívvé is teszik azt.

A nyomozás kezdeti szakaszában, a 2019-ben megjelent cikkek, a Digi24, illetve a ProTv online felületein igyekeznek a lehető legtöbb részletről beszámolni a nyomozást illetően. Ezek a részletek tényszerűen és objektíven kerülnek bemutatásra, de részletességüknek köszönhetően érzelmileg felkavaróak lehetnek. Idézik például szóról szóra Alexandra, a 15 éves lány telefonhívását a segélyhívó központhoz, majd részletesen beszámolnak arról is, hogy hol találtak emberi maradványokat Gheorghe Dincă otthonában. Bár a nyomozás elején, amíg nem lesz a rendőrség számára is egyértelmű, hogy Gheorghe Dincă rabolta el és ölte meg a lányokat az

újságok sem foglalnak állást az ügyben, a megfogalmazásukból nem derül ki, hogy elítélik-e a férfit. A részletes beszámolók azonban hatással lehetnek az olvasókra és a gyilkosság körülményeinek a leírása felkavarhatja őket.

Ez különösen igaz a riportok esetében. Ebben az öt éves intervallumban, három olyan riportot vizsgálunk, amely többekhez eljutott és nagyobb hatást gyakorolt az emberekre. Már 2019 júliusában, amikor a rendőrség kiszállt Gheorghe Dincă házához házkutatást tartani, a ProTv stábja is jelen volt. Ők TV híradóban is bemutatták a gyanúsított otthonát, cenzúrázva bár, de megjelennek a felvételeken emberi maradványok és női ruhák is, amelyeket a rendőrség a házkutatás során talált. Ez a riport különös részletességgel számol be, arról, hogy mi történt a lányokkal, elmondja például, hogy emberi maradványokat találtak még a hűtőszekrényben is. Ebben a riportban találkozhatunk már olyan kifejezésekkel, amelyek szubjektivitásról árulkodnak, például úgy fogalmaznak a lányok meggyilkolására vonatkozóan, hogy „ucisă cu beștialitate”, ami arra utal, hogy a lányokat különösen kegyetlen módon gyilkolták meg.

Ez a riport komoly média etikai kérdéseket is felvet az objektív tájékoztatáson túlmenően. Ki kell emelni, hogy az által, hogy a rendőrségi házkutatás alatt a helyszínen volt a stáb, szenzációhajász és nézettségnövelő felhangja van a riportnak. A rendőrség helyszínelésen ugyanis a médiának nem lenne helye, sőt nehezíthetik is a nyomozók munkáját.

Egy szintén a ProTv által készített riportban megszólalnak az áldozatok hozzátartozói is. Ez a riport 2022-ben született miután elítélték Gheorghe Dincat. Az ítélethirdetésről ebben az esetben is objektíven számolnak be, viszont a közeli hozzátartozók megszólaltatásával szubjektívvé és érzelmeiktől túlfűtötté válik a riport.

Pontos részletességgel számolnak be az újságok azokról a hibákról is, amelyeket a rendőrség elkövetett a nyomozás során, mint az, hogy Alexandra telefonhívása után csak másnap érkeztek ki a címre, ahonnan a hívás érkezett. Az ilyen esetek láttán folyamatosan megkérdőjeleződik az intézményekbe vetett hit és bizalom, így volt ez ebben az esetben is. Ezeknek a nyomozásban elkövetett hibáknak a részletezése közfelháborodást és bizalmatlanságot keltett az olvasókban. Ezeknek a hibáknak köszönhetően különböző elméletek kaptak szárnyra a különböző közösségi média felületeken. Ezeket a következő alfejezet részletesen mutatja be és elemzi.

Az ítélelhirdetést követően is jelentek meg hírek és riportok a „caracali rémről”. Egyik legnagyobb közvéleményt foglalkoztató cikkek, azok voltak, amelyek beszámoltak arról, hogy Gheorghe Dincă megtért, és csatlakozott a Pünkösdisták egyház egyik gyülekezetéhez. Az erről szóló riportban az Adevărul újságírói idézik a férfi szavait, mi szerint tudja, hogy követett el rossz dolgokat, de Isten akaratából a Mennysországba jut majd. Ez a beszámoló is tényszerű és objektíven írja le a történeteket, de Gheorghe Dincă szavai komoly érzelmi hatást gyakoroltak az olvasókra, ahogy ezt a későbbiekben látni fogjuk.

Érdekes a cikkek tartalmára vonatkozóan kiemelni, hogy a tíz vizsgált cikkből, csupán egy szól kifejezetten arról, hogy a lányokat haláluk előtt megerőszakolták. Ez a hír is egy rövid tényközlő cikk, egy rádiós híradónak az online átírata, arról számol be röviden, hogy Ștefan Risișanu elismerte, hogy Dincăval együtt megerőszakolták a 2019-ben eltűnt Luizat. A többi újságcikkben a nemi erőszak nem kerül külön említésre.

Jellemző a megvizsgált cikkekre, hogy igen kevés szakértőt szólaltatnak meg, idézik a rendőrségi szóvivőt, illetve a családok ügyvédjét a bírósági döntésekkel kapcsolatban, de nem kerül középpontba az a tény, hogy ezek a bűncselekmények fiatal lányok ellen elkövetett bűncselekmények. Nem szólalnak meg olyan szakértők, ezekben a hírekben és riportokban, akik beszélnének arról, hogy az, hogy a gyilkosságok áldozatai fiatal lányok, mennyiben játszik szerepet ebben az ügyben.

Mindenik cikk tartalmaz legalább egy képet, amely figyelemfelkeltésül szolgál. A képek jól mutatják, hogy a különböző hírportálok milyen képet szeretnének elültetni az emberekben az esettel kapcsolatban. A legtöbb esetben már a cikk elején, a cím alatt megjelenik a kép. A legelső erről az esetről szóló cikkben szerepel egy rendőrautóról készült fotó, hangsúlyozva, hogy a rendőrség nyomoz az ügyben. Ezek után, ahogy Gheorghe Dincă gyanúsítottá válik, a képeken ő szerepel. A róla készült képek, valamilyen megalázó helyzetben ábrázolják őt. ProTv legelső tudósításában, 2019. július 27-én, az udvaron bilincsben ülve jelenik meg. Ez a kép ikonikussá vált, sok más hírportál használta ezt fel a cikkeiben. Hasonló módon jelenik meg több más hír és riport esetében is, bilincsben, rendőrök kíséretében.

A kapcsolódó szócikkek minden médiaportál esetében megjelennek a cikkek alatt, ez által könnyebben megtalálhatóak a cikkhez szorosan függő egyéb hírek. A következő szöveghő a kifejezések és szavak gyakoriságát hivatott bemutatni.

megtudjuk, hogy az ügyben rendőri mulasztás történt, arról nem számolnak be, hogy ez bármilyen felelősségre vonás történt-e.

A kommentek elemzése

A kommentek, hozzászólások három forrásból lettek kiválogatva. Egyrészt a Reddit közösségi média felületről, Facebookról, illetve azoknak az online hírportáloknak a felületéről, amelyeken az olvasóknak lehetőségük van kommentet is írni a cikkekhez. Annak ellenére, hogy ezek a felületek különböző életkorú felhasználókkal rendelkeznek, a kommentek nagyon hasonlóak, és a vélemények egybecsengőek az ügyet illetően.

A kommentek, reakciók alapján három szélesebb kategóriát különíthetünk el, egyrészt a haragot, bosszúvágyat megjelenítő, másrészt a különböző összeesküvés elméleteket taglaló hozzászólások, harmadrészt pedig együttérző hozzászólások. Ezek aránya körülbelül egyformán oszlik meg az összes vizsgált komment, illetve a három vizsgált felület hozzászólásai között.

Az első kategóriába azok a kommentek tartoznak, amelyek haragot és bosszúvágyat tükröznek. A harag leginkább az igazságszolgáltató rendszer, a rendőrség felé irányul. Kifejezik, hogy elégedetlenek a rendőrség munkájával, nem bíznak meg bennük és felelőssé teszik őket a lány haláláért. Az ilyen jellegű kommentek a vizsgált időintervallum minden szakaszában egyformán megjelennek, de legjellemzőbbek a lányok megtalálását követő időszakban, ekkor szóltak a hírek ugyanis leginkább arról, hogy a rendőrség talán életben találhatta volna Alexandrát, ha a hívását követően rögtön a helyszínre érkeznek. Több komment is utal arra, hogy Románia az „ideális” hely különböző bűncselekmények elkövetésére, mert a hatóságok a munkájukat érdektelenül végzik. „Nu a fost prins mai devreme pentru ca se afla in locul perfect pentru astfel de crime: România, unde angajatii publici, chiar si cei din serviciile speciale, lucreaza cu scarba si cu lipsa de interes.” (Nem kapták el korábban, mert a tökéletes helyen volt az ilyen bűncselekményekhez: Romániában, ahol a közalkalmazottak, még a különleges szolgálatokban dolgozók is undorral és érdektelenséggel végzik a munkájukat. A szerző fordítása.)

Az emberek bosszúvágyát, súlyos büntetésre való igényét kifejező kommentek is végig jelen vannak az ügygel kapcsolatos cikkek, posztok komment szekcióiban. Minél több részlet kerül a nyilvánosság elé, annál súlyosabb és radikálisabb kommentek érkeznek az ügygel kapcsolatban. Az ilyen jellegű kommentek nagyrészt szintén abból indulnak ki, hogy az igazságszolgáltatás túl

megengedő, elnéző, Dincă nem kaphatja meg azt a büntetést, amit a brutális gyilkosságok miatt „megérdemelne”. Az ebbe a kategóriába tartozó kommentek a leginkább erőszakosak, hasonlóan kegyetlen büntetés tartanának megfelelőnek, mint ahogyan az elítélt a lányokkal bánt. „Of, de l-ar arde si pe el asa...” (Ó, bárcsak őt is úgy égetnék el... A szerző fordítása). Ezzel a brutális igazságszolgáltatási vágyat fejezik ki, ami az emberek frusztrációját és csalódottságát mutatja az áldozatok szenvedései miatt.

A gyilkosságokat és Gheorghe Dincă személyét többféle összeesküvés elmélet lengi körül, amelyek szintén abból indulnak ki, hogy a rendőrségi munka, különösen a nyomozás kezdetén nem volt kielégítő, hanyagul jártak el az illetékes szervek. Az összeesküvés elméletek, olyan széles körben elterjedő nézetek, álláspontok, amelyek azt állítják, hogy egy adott esemény valamilyen nagyobb „játék” része, egy nagyobb, fontosabb hatalom irányítására következett be.

A caracali gyilkosságok esetében sok kommentelő arra a következtetésre jutott, hogy Gheorghe Dincă csupán egy báb, egy nagyobb, emberkereskedelemmel foglalkozó szervezett bűnözési csoport részese. „Oare nu e el doar o marioneta, intr-o rețea mult mai complexa de trafic de tinere? Și s-a stricat treaba când fata a reușit să alerteze autoritățile? Cam multe nu se leagă aici.” (Vajon nem csak egy báb egy sokkal összetettebb, fiatal lányokat futtató hálózatban? És minden akkor romlott el, amikor a lány értesíteni tudta a hatóságokat? Elég sok minden nem áll itt össze. A szerző fordítása.)

Ugyanezen elméleteket tovább fejtegetve olyan kommentek is születtek, amelyek arra a következtetésre jutottak, hogy a lányok életben lehetnek, külföldre vitték őket. Az ilyen jellegű véleményeket felerősítette az a riport, amelyben Alexandra nagyszülei szólalnak meg, hisz ők is elmondják, hogy hisznek abban, hogy az unokájuk életben van, valahol külföldön élhet most is. Ezek a hozzászólók nem bíznak az orvosszakértői véleményekben sem. „Eu în locul la Cumpanasu as duce analizele în alta țară” (Én Cumpănașu helyében másik országba vinném a vizsgálatokat. A szerző fordítása.) Az elméletek szerint ugyanis, olyan magas politikai szereplők is részesei ennek az emberkereskedelemmel foglalkozó bűnszervezetnek, akik képesek befolyásolni a nyomozást és annak eredményeit saját maguk védelmében. „Poate sunt implicate nume grele în această afacere și nu o să divulge informații pentru că știe bine că o să aibă o soartă cumplită.” (Lehet, hogy nagy nevek is érintettek ebben az ügyben, és nem fog információkat elárulni, mert jól tudja, hogy szörnyű sors várna rá. A szerző fordítása.) Ezek a kommentek igyekeznek mentegetni a Caracali

rémet, megmagyarázzák, hogy miért nem akar tanúvallomást tenni, annak ellenére sem, hogy ő az ügy fő gyanúsítottja, és később el is ítélték.

Több komment is kiemeli, hogy mit érezhettek az áldozatok a haláluk előtt, beleélik magukat a helyzetbe és a sajnálatukat fejezik ki. Több kommentelő nyilvánított részvétet a családok számára, akik elvesztették a lányukat, unokáikat. Ezekben a kommentekben is helyet kap a szigorú büntetés elérésének a vágya, de nem, mint bosszú, hanem mint igazságszolgáltatás, ami azt a célt szolgálja, hogy a lányok hozzátartozói megnyugodhassanak, és feldolgozhassák a történeteket.

A kommentek tükrében elmondhatjuk a „Caracali rém” esete, és annak a médiabeli reprezentálása komoly hatást gyakorolt a közvéleményre. A hozzászólások olyan erős társadalmi reakciót sejtetnek, amelyek nem csupán a gyilkosságok kegyetlensége miatt alakult ki a társadalomban, hanem a hatalom, az igazságszolgáltatás hiányosságainak a napvilágra kerülése miatt is. Ahogy a cikkek, úgy a hozzászólások sem tematizálják a nők elleni erőszakot, bár megjelennek sajnálatot kifejező kommentek a lányok halálát illetően, nem olvashatunk olyan megjegyzéseket, amelyek szorgalmaznák a nők, lányok ellen elkövetett erőszak megelőzését.

A lúgos orvos esete

Az eset rövid összefoglalása

Az ügy 2013-ban kezdődött, amikor az azóta „lúgos orvos” néven elhíresült Dr. Bene Krisztiánról napvilágot látott a hír, mely szerint lúggal támadt egykori barátnőjére, Renner Erikára. Az orvos kora reggel támadt rá Erikára, megkötözte, elkábította majd lúggal öntötte le (Rtl.hu, 2018). Elvette tőle a telefonját és laptopját, hogy ne tudjon segítséget kérni. Az eset a nyomozás és a perek következtében vált országosan ismerté, többek között a bírósági eljárásoknak és annak köszönhetően, hogy a vádlott tagadta bűnösségét.

A nyomozás során több intézkedési hibára derült fény, többször új szakvéleményt kértek, melynek során az áldozat többszöri nőgyógyászati, pszichológusi konzultáción kellett részt vennie (Telex.hu, 2020).

A bírósági perek évekig húzódtak, 2018-ban mondtak ki az orvosra jogerős ítéletet, mely szerint 11 év börtönbüntetést kapott, 25 millió kártérítést kell kifizetnie Renner Erikának. E mellett örökre eltiltották az orvosi hivatás gyakorlásától.

A perek lefolyása alatt Renner Erika egyfajta nők elleni erőszakkal szembeni védekezés jelképpé vált. 2019-ben a bíróság ítélethirdetése előtt, melynek tétje az volt, hogy megsemmisítik-e az eddigi ítéleteket. Több ezren gyűltek össze Budapesten a tüntetésre, melyen kifejezték együttérzésüket és támogatásukat nem csupán Renner Erika, hanem azok iránt is, akik hozzá hasonlóan valamilyen nemi alapú erőszak áldozataivá váltak. „Hallasd a hangod, és lesz, aki fellök, lesz, aki leköp, aki lekurváz, aki keresztül akar rajtad taposni. Lesznek, akik elgáncsolnak, akik gyűlölni fognak, és akik téged hibáztatnak majd, hogy erőszak áldozata lettél.” (Nlc.hu, 2018) hangzott a tüntetésen egyfajta bátorításként.

Idén, 2024-ben, Renner Erika neve ismét a közbeszéd tárgyává vált, két okból is. Egyrészt, március 8-án döntött a bíróság Bene Krisztián feltételes szabadlábra helyezéséről. Erika az ügyben úgy fogalmazott, hogy az áldozatok számára nem számít mikor engedik ki az elkövetőt, mert őket a rendszer hagyta magára (Telex.hu, 2024). Másrészt, azért, mert Renner Erika Facebook posztban nyilatkozott miután Varga Judit, Magyarország volt igazságügy minisztere, arról beszélt, hogy volt férje, Magyar Péter, bántalmazta őt a házasságuk alatt (444.hu, 2024). Erről természetesen beszámoltak különböző sajtóorgánumok is.

Az újságcikkek elemzése

A cikkek, amelyeket elemzési egységül felhasznált a dolgozat, különböző magyarországi médiaorgánumokban megjelent online tartalmak. Különböző hírportálokat és újságokat választva igyekszik a legváltozatosabb képet adni arról, ahogy a magyarországi média beszámolt az esetről. A vizsgált cikkek az elmúlt hét évben keletkeztek, így lehetőséget kínálnak arra, hogy lássuk milyen folyamatokon ment keresztül az ügy, és milyen hatást gyakorolt a társadalomra. 2017 és 2024 között természetesen nagy mennyiségű tartalom került az online médiát fogyasztók elé, így igyekeztem olyan cikket kiválogatni, amelyek a legnagyobb elérést generálták az elmúlt években.

A kiválasztott hírek és cikkek a lehető legváltozatosabb médiáktól származnak, így még teljesebb képet tükröznek és lehetőséget ad arra, hogy megnézzük a társadalom tagjai milyen

stílusban értesültek az eseményekről. A cikkek között helyet kapott az Origóban, a Telexen, az RTL-en, a 24.hu-n, illetve az NLC honlapján megjelenő publikációk.

A cikkek címei igyekeznek úgy fogalmazni, hogy a lehető legtöbb embert meg tudják szólítani. A címek legtöbb esetben röviden összefoglalják azt, amiről a cikk vagy a hír beszámol. Úgy is értelmezhetjük őket, mint a cikk tartalma. Ezek a címek tényszerűek, lényegretörőek, de kíváncsivá teszik az olvasót az által, hogy nem árulnak el részleteket.

Némely cím teljes egészében, vagy részben idéz Renner Erikától. 2020-ban az egyik Telex tudósítás ezzel a címmel jelent meg: *„A bíróságnak egy hüvelyt kell ezúttal beáraznia”*. Ez a cím, a tartalmától eltekintve is érzelmileg befolyásolhatja az olvasót, hiszen az áldozat maga szólal meg, arról a bírósági tárgyalásról, amelyen szembe Kellett néznie azzal a férfival, aki súlyosan bántalmazta őt. A cím, az idézet tartalma pedig még inkább kíváncsivá teszi az olvasókat, megdöbbenő ugyanis egy bírósági határozatról ilyen megfogalmazásban olvasni.

A címek azt a célt szolgálják, hogy rövid összefoglalót nyújtsanak, olyan megfogalmazásban, amely valami miatt, vagy mert sejtelmes vagy mert megdöbbenő, arra ösztönözzé az embereket, hogy a teljes cikket elolvassák.

Ha a cikkek felkeltették az érdeklődésünket és megnyitottunk egy-egy cikket, különböző műfajban olvashatunk tájékoztatást az esetek kapcsán. Legelső a témában megjelent cikk az Orion közölt interjú, amely Renner Erikával készült. Bár bűncselekmény 2013-ban történt, Renner Erika csak később döntött úgy, hogy a nyilvánosság elé áll. 2017-ben a megjelent interjúbán beszél először az átélt sérelmekről.

Az interjú során az újságíró egyszerű, lényegre törő kérdéseket tesz fel, Erika pedig részletesen válaszol rájuk. A kérdésekben azonban megjelennek olyan kifejezések, amelyek nem tükrözik az újságíró objektivitását, befolyásolhatják Erika válaszait, egyik kérdésben például így fogalmaz az interjúztató: *”Tönkretette az életét...”* A hírportál pontosan beszámol arról, hogy milyen válaszokat adott Erika a kérdésekre. Válaszai és nyíltsága felkavaró lehet az olvasók számára.

Több más riportban és interjúbán is megszólal Renner Erika, aki beszámol az érzéseiről és a bírósági eljárások akkori állásáról. Ezek a riportok tényszerűen közlik az információkat, az áldozat megszólaltatásával emberközelibbé teszik ezeket a cikkeket.

Az elemzett hírportálokon megjelent cikkek mind Renner Erika nézőpontját képviselik, az ő szempontjából kapunk képet a történetekről, valamint a vádlottról, Bene Krisztiánról. Ennek következtében az újságok és az újságírok, nem közvetlenül kimondva bár, de egyértelműen az áldozat mellett foglalnak állást.

A riportokkal és interjúkkal szemben a hírek, amelyek elemzésre kerültek, megtartották a műfaji sajátosságait. Nem foglalnak állást, röviden, egyszerűen és tényeket közölve számolnak be a nyomozás és a bírósági eljárás eredményeiről. Lehetőséget adnak arra is, hogy a vádlott is képviseltethesse magát, az ügyvédeitől rövid idézetek szerepelnek némelyik cikkben.

Az RTL egyik 2022. májusi riportjában Renner Erika mellett, megkereste Mérő Vera jogvédő aktivistát, aki könyvet is írt Erika történetéről. Őt, mint szakértőt szólaltatta meg a média, így az ügy komolyságát és fontosságát nem csupán a média munkatársai és az áldozat, Erika hangsúlyozta, hanem egy olyan személy is, aki a téma szakértőjeként jóval mélyebben átlátja a helyzetet. E mellett megszólal Gál András is, aki Erikát ügyvédként képviseli, ő a jogi és bírósági döntésekről beszél szintén szakértőként.

A legutolsó Erikával kapcsolatos hír 2024 március 17-én jelent meg, amely Erika Facebook posztját idézi részletesen. A poszt apropója, hogy Varga Judit, akkori magyarországi igazságügy minisztere beszámolt arról, hogy ő egy bántalmazó kapcsolatban élt.

Az erről szóló hírből kiejlik, hogy Erika valóban magára vállalta ez a jelkép szerepét, és kiáll a rendszerszintű problémákkal szemben, ami a nők elleni erőszakot illeti Magyarországon. Ez a megnyilvánulás Erika részéről sokakat megmozgatott, mint nőjogi, mint politikai vonatkozásban. A következőkben az erre vonatkozó kommenteket is górcső alá vesszük.

A cikkekben, egy kivételével, megjelennek képek is. Leggyakrabban olyan fotókkal találkozunk, amelyek Erikát ábrázolják. Képek jelennek meg a tárgyalásokról, a bírósági épületből. Erikát ezek a képek, különösen az után, hogy egyfajta nők elleni erőszakkal szembeni jelképpé vált Magyarországon, komoly, de határozott arccal ábrázolják az újságok. Leggyakrabban megjelenő képen, Erika egy épületben, határozottan a kamera lencséjébe nézve látható. Ez a testtartás erőt és határozottságot sugall.

Némely riportban vagy hírben megjelennek olyan bírósági tárgyalásokon készült fotók is, amelyeket szerepel az elkövető, Bene Krisztián, az ő arcát azonban elhomályosítva láthatjuk csak.

Ezek mellett többféle megfogalmazásban, de helyet kap a nők elleni erőszak, szexuális zaklatás, valamint a nők jogai kifejezés is, ami hangsúlyozza, hogy az Erika ellen elkövetett erőszak, egy olyan problémára hívta fel az emberek figyelmét, ami komoly probléma a társadalomban.

Fontos ebben az esetben is kiemelni a hatóságok munkáját, a bírósági eljárások elhúzódását, ami komoly pszichés megterhelést jelentettek az áldozat számára. Ezek az eljárási hibák, vagy intézményi keretek, amelyben az esetet kezelni próbálták rákényszerítették Erikát arra, hogy a nyilvánosság elé lépjen, és sokadjára is bizonyítsa a vele történtek valóságosságát. Erika, többek között a nyilvánosság elé állásával és nyíltságával, lehetőséget adott a médiának arra, hogy jelképet formáljanak belőle, ami még inkább érdekes személyiséggé tette őt. Kérdéses azonban az, hogy az, hogy szeretett-e volna szimbólummá válni, vagy a rendszerben tapasztalható diszkrepanciák miatt választotta ezt az utat.

Összegezve a 10 megvizsgált újságcikket elmondhatjuk, hogy az újságok részletesen beszámolnak az esetről, a figyelmet pedig leggyakrabban a bírósági eljárásokon keresztül, arra irányítják, hogy milyen nehézséggel néz szembe egy nő, aki igyekszik bebizonyítani az ellene elkövetett erőszak valóságát. Annak köszönhetően, hogy a hírportálok lehetőséget adnak Erikának arra, hogy megszólalhasson, az olvasók első kézből láthatják, hogy milyen nehézségekbe ütközik egy nők elleni erőszakra szóló ügy a magyar rendszerben. Ennek eredményeképp tematizálódik a probléma és hosszú ideig középpontban marad. Erika pedig vállalja, hogy nagykövete lesz ennek az ügynek, újra és újra megjelenik a médiában, valamilyen formában, amivel életben tartja a nők elleni erőszakkal szembeni fellépés fontosságát és a rendszer problémáit.

A kommentek elemzése

A cikkek és a riportok ezen ügy esetében is mély hatást gyakoroltak az olvasókra, amelynek köszönhetően a kommentszekcióban erős érzelmi reakciókat olvashatunk. A kommentek legkedveltebb Facebook, illetve Reddit hozzászólások közül kerültek az elemzésbe. Facebookon, a hírportálok által megosztott cikkei alá érkezett reakciók mellett vizsgálhatjuk, a Renner Erika profilján megjelenő posztokhoz érkezett kommenteket is.

A kommenteket a stílusuk és hangvételük alapján két nagy csoportba oszthatjuk. Egyik csoportba az igazságszolgáltatás és a rendszer hiányosságait kritizáló kommentek tartoznak, a másodikba pedig az áldozattal együttérző, támogató hozzászólások.

Az igazságszolgáltatással szembeni kommentek két időszakra jellemzőek leginkább. A bírósági tárgyalások alatti hibák, illetve a sokáig elhúzódó tárgyalások hatására, olyan kommentek születtek, amelyek kritizálják az eljárásrendet, bizalmatlanságot tükröznek az igazságszolgáltatással szemben. A kártérítési per kapcsán pedig olyan kommentek születtek, amelyek azt mutatják, hogy az emberek véleménye szerint a bíróság az elítélt Bene Krisztián mellett áll ki. *„Én a kártérítés mellé, még lúgba lógnám neki, hogy tudja meg, mit élhetett át ez a szerencsétlen nő.”* Több ilyen, és ehhez hasonló komment került a legnépszerűbb kommentek közé, ez azt tükrözi, hogy a közvélemény nem elégedett a bírósági ítélettel, sőt erőszakosabb és kegyetlenebb büntetést is elfogadónak tartana.

„A bűnözőnek vannak jogai az áldozatoknak nincsenek!!!”, „és ne felejtsük el, Bene is egyházi kórháznak volt a főigazgatója” kommentek azt emelik ki, hogy a bíróság döntései nem voltak igazságosak, befolyással lehetett rájuk Bene Krisztián személye, aki, mint kórházigazgató köztisztviselőnek örvendhetett.

A bíróságot és a bírósági döntéseket kritizáló kommentek második hulláma 2024 márciusában jelentkezett, Bene Krisztián feltételes szabadlábra helyezése előtt. Különösen erős visszhangot váltott ki az eset, annak köszönhetően, hogy a bíróságnak pont nőnapon kellett ítéletet hirdetnie.

Ezek a kommentek elégedetlenséget és még az előbbieknél is nagyobb felháborodást tükröznek. *„Ez most valami vicc? Jó magaviselet mellett komolyan 3 és fél évvel hamarabb szabadulhat? Ez több mint a kapott 11 év negyede. Az ilyen pszichopata férgeknek tényleges életfogytiglan járna egy normális világba.”*

A második kategória, az Erikát támogató és bátorító kommentek nagyobb arányban jelentek meg a vizsgált időszakban, mint a rendszer és igazságszolgáltatás kritikus hozzászólások. Ezek a kommentek kifejezik tiszteletüket Erika felé: *„Minden tisztelem és együttérzésem Renner Erikáé. Egyszerűen borzasztó, ami Magyarországon ebben az ügyben is folyik... 😞 Köszönöm a kitartást azt hiszem minden nő nevében!”*, jókívánságokkal látják el: *„Kívánom, hogy végig tudja csinálni*

és nyerje meg Erika a pert! És utána perelje be a bírót, mert ez a teljes per az emberi méltóság többszörös megalázása.” Bár ezeknek a hozzászólásoknak a középpontjában az áldozat melletti kiállás kap helyet, kicseng belőlük is a rendszerrel szembeni elégedetlenség és csalódottság.

Megfigyelhető a kommenteket illetően, hogy amíg a különböző hírportálokhoz érkezett reakciók között egyaránt találhatunk kritikus, az igazságszolgáltatás hibáit hangsúlyozó valamint Erika mellett kiálló, bátorító jellegű kommenteket, addig az Erika posztjai alatti kommentszekcióban kizárólag, olyan hozzászólásokat találunk, amelyek az együttérzésről, támogatásról tesznek tanúbizonyságot.

Sem a közösségi médiában, sem pedig a hírportálok kommentszekcióiban nem találkozunk, Erika ellen irányuló vagy áldozathibáztató hozzászólásokkal. Google keresések során azonban könnyen rátalálhatunk egy blogot, amely Bene Krisztián ártatlan néven fut, még a dolgozat megírásának idején is. Ennek a honlapnak a létezéséből levonhatjuk azt a következtetést, hogy születhettek olyan hozzászólások, amelyek Bene Krisztián mellett állnak ki, Erikát téve felelőssé, viszont a közösségi média, illetve a hírportálok felhasználói szerződése nem engedik, hogy ilyen jellegű vélemények megjelenjenek a nyilvánosság előtt, illetve maguk az oldalak kezelői is letilthatták ezeket a kommenteket.

Andrew Tate „jelenség”

A „jelenség” rövid összefoglalása

Andrew Tate volt kickbox sportoló, ma leginkább online tevékenysége miatt ismerik a nevét. A különböző online felületeken, mint az Instagram, Facebook és X (korábban Twitter) hangoztatta különböző szélsőséges nézeteit, többek között, a társadalom működéséről, a nők helyéről a társadalomban, valamint a férfiasság fontosságáról (BBC.com, 2024). Nézetei és véleménye olyannyira radikálisak és szélsőségesek voltak, hogy letiltották a Facebook, Instagram, TikTok és YouTube fiókjait (Nem York Times.com, 2022).

A nőkkel szembeni véleménye igen gyakran kerül nagy nyilvánosság elé, hangoztatja, hogy a nőknek alá kell rendelni magukat a férfiaknak. Legsúlyosabb kijelentései közé azok tartoznak, melyekben normalizálja vagy pedig lekicsinyli a nőkkel szemben elkövetett erőszakot (The Guardian.com, 2022). Egy, azóta már eltávolított Facebook posztjában például arról írt, hogy a

nőknek is vállalniuk kell a felelősséget azért, amiért megerőszakolták őket, ugyanis valamivel kiérdekeltek, hogy erőszakosan viselkedjenek velük (The New York Times.com, 2022). Az ilyen jellegű megnyilvánulásai tetteiben is tükröződik, 2024 szeptemberében két nő is megszólalt a közmédiában Andrew Tateről. A BBC-nek adott interjúból kiderült, hogy a férfi fojtogatta és megerőszakolta őket (BBC.com, 2024). Az ügyben jelenleg is nyomoz a brit hatóság, ha Andrewt bűnösnek találják, akár 10 év letöltendő börtönbüntetésre is ítélik.

Romániában Andrew Tate és testvére Tristan 2022-ben kapott nagyobb nyilvánosságot, amikor a rendőrség letartoztatta őket emberkereskedelem és nemi erőszak vádjával (Telex.hu, 2022). A Tate testvérek, több fiatal lányt is elcsábítottak hamis ígéretekkel, majd rávették őket arra, hogy pornográf tartalmakat készítsenek különböző online felületekre (Independent, 2023). Három hónapot töltöttek letartoztatásban, majd házi őrizetbe kerültek, ahol ismét folytatni tudták online tevékenységüket (Libertatea.ro, 2023).

Andrew Tate jelenleg is aktív az online felületeken, különösen egy Hustler's University nevű online képzésben, amelyen az előfizetők férfiassággal, önfejlesztéssel, sikeres üzleti ügyekkel ismerkedhetnek meg.

Az újságcikkek elemzése

Mivel Andrew Tate és a vele kapcsolatos nők elleni bűncselekmények nemzetközileg híressé tették, elengedhetetlen, hogy különböző nyelvű és különböző országból származó híreket és cikkeket elemezzünk.

A média 2022-ben kezdett el különösebben foglalkozni a testvérpárral, így az elemzési időszak 2022-től 2024-ig terjed.

Az elemzés során találkozni fogunk magyar, román, illetve angol nyelvű újságok cikkeivel. Ezeket elemezve teljes képet kaphatunk arról, hogy milyen média megjelenése van Andrew Tatenek valamint a testvérének Tristennek. E mellett a három országban megjelenő cikkek közötti különbségeket is feltárhatjuk.

Az elemzés során külön beszélünk a magyar médiában, a Telexen és a 444.hu-n, a romániai Libertatea nevű sajtóorgánumban, illetve az angol nyelvű BBC, Independent, The guardian és a The

New York Times újságokban megjelent cikkekről. Ennek köszönhetően látni fogjuk, hogy egyazon esetről milyen képet kívánnak festeni a különböző nyelvű hírportálok.

A cikkek címeit tekintve elmondhatjuk, hogy míg a magyar és román nyelvű sajtó tényyszerűen, objektíven fogalmaz, összefoglalva az eset fontosabb részleteit, nem foglalnak állást az ügyben és nem alkotnak érdekítéletet. Az angol nyelvű címek ennél szenzáció hajhászóbbak és kritikusan állnak a Tate testvérekhez.

A The Guardian például így fogalmaz 2022-ben „*Inside the violent, misogynistic world of TikTok's new star, Andrew Tate*”. A violent és misogynistic kifejezésekkel már állást foglal Andrew Tate-el szemben. Már ezek a címek erős ellenszenvet válthatnak ki az emberekből Andrew Tattal szemben, illetve az őt kedvelők körében is az újsággal szemben.

A cikkek között találunk híreket, riportokat és interjúkat is. A hírek röviden és lényegre törően, egyszerű megfogalmazásban közlik a Tatettel kapcsolatos információkat, mint a letartóztatását, a házkutatást, valamint a szabadlábra helyezését. Ezek a hírek igyekeznek objektív képet adni az eseményekről. A magyar nyelvű sajtóban megjelent cikkek az esetről kizárólag hírként jelennek meg, röviden, de pontos információt adva a nyomozásról és a Tate testvérekről.

Ugyan ez mondható el a romániai sajtóról is. Az elemzett román nyelvű cikkek hír műfajába tartoznak, de jóval részletgazdagabbak, pontosabb információkat közölnek és jobban követik az eseményeket. Jóval több fejleményről számolnak be, mint a magyarországi hírportálok. A hírek középpontjában a rendőrségi nyomozás és a bírósági döntések állnak, a bűncselekmények részleteiről igen keveset tudunk meg. Ennek hatására a román olvasóközönség figyelme a rendőrség munkájára irányul nem pedig a nők elleni erőszakra és egyéb bűncselekményekre, amelyeket a Tate testvérek elkövettek Romániában.

A román médiában, több újság is részletesen beszámol a rendőrség által lefoglalt vagyonról, amelyet a Tate testvérek az illegális tevékenységeikkel, a nőket kihasználva, kiárusítva szereztek. Az autók és ingatlanok és egyéb felhalmozott vagyontárgyak az életvitelük szimbóluma. Azt hivatott ábrázolni, hogy mi mindent érhet el egy férfi. Az online képzés, a Hustler's University, ezt az életszínvonalat állítja a férfiak elé.

Az angol nyelvű médiában találjuk a legrészletesebb cikkeket a Tate testvérekről és az általuk elkövetett bűncselekményekről. A hírként megjelenő cikkek nem csak a testvérek jelenlegi

helyzetéről számolnak be, hanem igyekeznek be is mutatni őket és a tevékenységüket. Ennek köszönhetően jóval teljesebb képet kapnak az olvasók.

Több riport és interjú is megjelenik az angol nyelvű sajtóban. Mindkét esetben sokat idéznek Andrew Tate szavaiból, amelyek cenzúrázatlanul kerülnek be a cikkekbe. Az Independent 2023-ban egyik riportjában például ezt a részletet közli: „*„I work these bitches like slaves. [...] SLAVE work. Minimum 10 or 12 hours a day.”. „Don’t be boring [...] I want to see that you submit to me [...] Shut up you whore, you will do as I say.”*” (Úgy dolgoztatom ezeket a kurvákat, mint a rabszolgákat. Rabszolga munka. Minimum 10-12 óra naponta. Ne legyél unalmas ... Akarom látni, hogy alárendeled magad nekem... Fogd be te ribanc, azt csinálsz, amit mondok. A szerző fordítása.) Ezek a kifejezések komoly hatást gyakorolhatnak az olvasókra, az által, hogy szó szerint leközlík Andrew szavait lehetőséget adnak az olvasóknak, hogy képet alkossanak róla. Ennek következtében azok az emberek, akik helytelennek tartják a nők elleni erőszak bármilyen formáját helyteleníteni fogják a megszólalásait és még inkább elítélőek lesznek a Tate testvérekkel szemben. Azok az emberek viszont, akik hozzá hasonlóan gondolkodnak a nőkről, illetve követik a munkásságát, esetleg rajongói Andrew Tate-nek megerősítést nyernek, követendő példának tekinthetik Tate mintáját. Ennek pedig káros következményei lehetnek mind a nőkre általában, mind pedig az áldozatok számára.

Külön kiemelendő a BBC újságírói által készített interjú, amely nagyon pontos képet fest le Andrew Tate-ről. A teljes interjú megtekinthető videóként, az elemzésül választott cikk ennek az interjúnak az átirata. Az újságíró kérdései objektívek, a tényekre irányulnak, arra próbál koncentrálni, hogy mi Andrew Tate véleménye a romániai nyomozásról. Míg az újságíró higgadt és szakszerű az interjú során, Andrew hamar idegessé válik, kitérően válaszol és minden ellene felhozott vádat tagad. Amikor a vádakra tagadó, illetve kitérő választ ad, tipikusan rendszerellenes diskurzust használ.

Mivel a cikk és a videóanyag is teljes egészében elérhető a BBC online felületén, elmondhatjuk róla, hogy nem próbál olyan részleteket kiragadni, amelyek valamilyen formában azt fejeznék ki, hogy állást foglalnak Andrew Tate ügyében.

A BBC nem kizárólag a Tate testvérek romániai esetéről és a nyomozásról számol be, a legutolsó Andrew Tate-el kapcsolatos, 2024. szeptemberében, megjelent cikkben, egy interjú keretében megszólalt két lány, aki azzal vádolják a férfit, hogy megerőszkolta őket. Ez által az

interjú által betekintést nyerhetünk az erőszak áldozatainak a gondolataiba és érzéseibe, amelyek erősebb érzelmi reakciókat válthatnak ki az olvasókból.

A cikkben megjelenő képeket illetően nincsen különbség a különböző nyelvű médiák között. Több újság régi már valamilyen közösségi média felületen fellelhető képet használ a testvérekről, ezeken öltönyben elegánsan néznek ki. Ezek mellett főként a romániai sajtóban megjelentek képek, amelyek akkor készültek, amikor a testvéreket a bírósági tárgyalásokra szállították, ezeken a képeken bilincsben szerepelnek. A romániai sajtóban ugyanakkor megjelennek képek az autókról, ingatlanokról, amelyeket a román rendőrség lefoglalt

A lenti szófelhőben, eredeti nyelven, megtalálhatjuk azokat a kapcsolódó szócikket, amelyek az elemzett cikkek alatt jelentek meg. Ezek jól mutatják, hogy a középpontban Andrew Tate található, testvére, Tristan nem kap akkora szerepet a cikkekben, annak ellenére, hogy a rendőrségi nyomozás szerint közösen működtették a romániai bűnszervezetet, amelynek keretén belül kizsákmányolták a lányokat. Többször megjelenik a „women”, az az nők kifejezés is, ami felhívja a figyelmet arra, hogy a Tate testvérek tevékenysége nők elleni erőszak.

2. ábra. Kapcsolódó szócikkek az Andrew Tate „jelenségről”

Az elemzett cikkekről általában véve elmondhatjuk, hogy igyekeznek részletesen beszámolni nem csupán a Tate romániai rendőrségi ügyeiről, de arról is, hogy milyen tevékenységet folytat az online felületeken. A hírek részletesek, és közlik a tényeket és a részletesen nyomon

követik a rendőrségi nyomozás eredményeit. A riportok és interjúk sok kifejezést emelnek ki Tatetől, amelyek a nőkkel szembeni magatartását közvetítik. Ennek hatása kettős. Egyrészt azok az emberek, akik helytelennek tartják az ilyen jellegű kijelentéseket és nőkkel szembeni bánásmódot, erősen felháborodhatnak, radikálisan kiállhatnak a Tate testvérekkel és az őket kedvelőkkel szemben. Másrészt viszont, akik egyetértenek ezekkel a kijelentésekkel, a Tate testvérek kijelentéseinek következtében felhatalmazva érezhetik magukat, egyrészt nők elleni erőszakra, másrészt pedig arra, hogy a törvényeket nem tisztelve lépjenek fel bizonyos helyzetekben.

Az újságírók a riportok és interjúk a megfogalmazása állást foglal a Tate testvérekkel szemben és kiáll az áldozatok mellett, például az által, hogy lehetőséget ad nekik, arra, hogy megszólaljanak és elmondják, hogy mi történt velük.

Összességében a magyar és román sajtó híradásai inkább a tényt szerű, objektív közlésre helyezik a hangsúlyt, míg az angol nyelvű média nagyobb hangsúlyt fektet Andrew Tate nőgyűlölő retorikájára és a személyiségét bemutató részletekre. Ennek eredményeként az olvasók országonként eltérő képet alakíthatnak a Tate testvérek tevékenységéről és személyiségéről.

A kommentek elemzése

A kommentek Andrew Tate-el és a hatásával kapcsolatban vegyes reakciókat és érzelmeket tükröznek. A Facebook és Reddit hozzászólások mellett, Tate személyével kapcsolatban érdemes megvizsgálni az Instagramra érkezett különböző hozzászólásokat.

Andrew Tate-el kapcsolatban érkezett kommenteket többféle képen csoportosíthatjuk. Megnevezhetjük a kategóriákat az alapján, hogy Andrew Tate-el szimpatizáló vagy ellene szóló véleményeket tartalmaznak a kommentek. Különbséget fedezünk fel ugyanakkor a különböző nyelvű hozzászólások között is, illetve a különböző közösségi média felületeken is más-más jellegű reakciók jelennek meg.

Ha a kommenteket az alapján vizsgáljuk, hogy a Tate testvérekkel kapcsolatban negatív vagy pozitív véleményt fogalmaznak meg, akkor azt kell mondanunk, hogy az összes vizsgált komment, egyenlő arányban tartalmaz támogató és elítélő véleményeket.

A pozitív vélemények közvetlenül nem a nők elleni erőszakkal kapcsolatos hírekre reagálnak, hanem Tate önfejlesztő, maszkulinitást erősítő tanácsaira, amelyeket a Hustler's University nevet viselő online kurzuson hallhatnak. Ez az online kurzus azonban, többek között azt, hangsúlyozza, hogy a nők másod rendű polgárok, alá kellene vetniük magukat a férfiaknak, így közvetetten azok a kommentelők, akik pozitívan nyilatkoznak erről, egyetértenek és elfogadják ezeket a nézeteket. „*This school is the best in the world I'm loving every minute of it. thank you for helping me TRW I really appreciate it ❤️*” (Ez az iskola a legjobb a világon, minden percét élvezem. Köszönöm, hogy segítettél, TRW, nagyon értékelem. A szerző fordítása).

A Tate-et pozitívan megítélő kommentek között olyan összeesküvések jelennek meg, mint, hogy a nyomozás a „mátrix” műve, amelyből igyekszik Andrew igyekszik kitörni. Ezek a hozzászólások is Andrew narratíváját közvetítik, ő maga ugyanis többször nyilatkozott úgy, hogy a nyomozás és a házi őrizet azt a célt szolgálja, hogy elhallgattassák.

A negatív véleményt megfogalmazó reakciók inkább foglalkoznak azzal, amiről a média is beszámolt, a különböző bűncselekményekről, emberkereskedelemről és nemi erőszakról. Ezek a kommentek nem csupán a tevékenységeket ítélik meg és el, hanem maga Andrew Tate személyét is. „*Un gunoi de om*” (Egy szemét ember). A hozzászólások egy része reflektál a politikai, igazságszolgáltatási rendszerre, velük szemben is kritikát fogalmaz meg. „*Milyen jó, hithű, családszerető, keresztény fideszes lenne belőle*” hozzászólás például a magyarországi politikai rendszernek is egy kritikája, ugyanakkor kifejezi azt is, hogy elítéli Andrew Tate tetteit. A „*că numa în România poți împarți cu justiția banii ilegal făcuți și nu intri la pușcărie ani grei*” (Mert csak Romániában lehet megosztani az igazságszolgáltatással az illegálisan szerzett pénzt, és nem kerülsz érte hosszú évekre börtönbe. A szerző fordítása) komment pedig a román rendőrségi és igazságszolgáltatási rendszer hiányosságaira is felhívja a figyelmet. Annak ellenére fogalmazódik meg ez az elégedetlenség a kommentelőkben, hogy éppen Romániában tartóztatták le és ítélték el a testvéreket. Ezek a kommentek inkább egy általános elégedetlenséget és bizalmatlanságot közvetítenek a rendszerrel szemben.

A kommentek nyelve alapján, román, magyar és angol, tulajdonképpen csak két csoportot különíthetünk el. A román és magyar nyelvű hozzászólások egyike sem tartalmazott olyan megjegyzést, amely pozitívan bírálta volna a Tate testvérek bármelyikét, vagy a cselekedeteiket és kijelentéseiket. Az angol hozzászólásokat író felhasználók azonban, sokszor állnak ki Tate nézetei

mellett, nem hiszik el, hogy az ellene felhozott vádak igazak. Több olyan hozzászólás is kapott megnyerő számú kedvelést a közösségi média felületeken, amelyek nyíltan védik Andrewt, vagy éppen sajnálják őt: „*I am so sorry they are treating u this way, your angels are watching*” (Nagyon sajnálom, hogy így bánnak veled, az angyalaid figyelnek téged. A szerző fordítása).

A különbség oka az angol és a magyar, illetve román nyelvű kommentek között részben kulturális és társadalmi különbségekre, részben pedig Andrew Tate globális hatására és személyes márkaépítésére vezethető vissza. A román és magyar közönség ezzel szemben kisebb mértékben találkozhatott Tate hírnevének pozitív aspektusaival, és inkább negatív megítélésű információkkal szembesülhetett, mivel a romániai sajtó az ellene folytatott jogi eljárásokra, a bűnügyi nyomozásra és a nőkkel szembeni visszaélésekre fókuszált. Így a román és magyar nyelvű közönség elsősorban Tate botrányaira, jogsértéseire figyelt fel, és a média nyomán negatívabb képet alakíthatott ki róla.

A közösségi média felületeket tekintve elmondhatjuk, hogy a leginkább népszerű kommentek Facebookon és Redditen is olyan hozzászólások, amelyek elítélik, negatív véleményt fogalmaznak meg Tateről és a tevékenységéről. A támogató kommentek, amelyek figyelmen kívül hagyják, hogy a Tate testvéreket nők elleni erőszakkal vádolják, legnagyobb mértékben az Instagrammon vannak jelen. Annak ellenére, hogy Andrew Tate fiókját letiltották, több profil is létrejött, ahol róla készült képek és videók jelennek meg. Az ide érkező kommentek fejezik ki együttérzésüket és sajnálatukat Tate-el szemben.

Az esetek összehasonlítása

A három vizsgált eset, a „Caracali rém”, a „lúgos orvos” és a Tate testvérek ügye sok szempontból különböznek egymástól, azonban az újságcikkek és a hozzájuk kapcsolódó kommentek elemzése során több hasonlóságot figyelhetünk meg. Ezek a hasonlóságok leginkább abban fellelhetők, hogy miként tárgyalja az eseteket a média és hogy milyen hatást vált ki az emberekből.

Mindhárom esetről elmondható, hogy komoly médiafigyelmet kaptak nemcsak a nyomozás és a bírósági tárgyalások során, hanem később is. A sajtóban követhetjük az áldozatok és vádlottak, elítéltek életét, a bírósági határozatok után is.

Az újságcikkek megfogalmazását illetően elmondhatjuk, hogy mindhárom esetben többnyire pontos, objektív, tényszerű, ugyanakkor részletes rovatok születtek. Ezeknek a részletes beszámolóknak a következményeként váltak a közbeszéd tárgyává hosszú időre az esetek, ugyanis olyan információkat közöltek, amelyek érzelmileg is nagy hatást gyakoroltak az emberekre.

Különösen igaz ez a caracali gyilkosságokra és Renner Erika bántalmazására. A médiában olyan részletek jelentek meg mindkét ügyről, amely haragot és felháborodást keltettek az emberekben. Az Andrew Tate-el kapcsolatos ügyek nagy médiavisszhangja nem csupán a bűncselekményeknek köszönhető, hanem annak is, hogy a Tate testvérek már a rendőrségi nyomozás megkezdése előtt is nagy követőtáborral rendelkeztek.

Az esetekkel kapcsolatos egyik különbség az is, hogy a média mire helyezte a hangsúlyt a megjelenő cikkekben és hírekben. Míg a a caracali gyilkosságokat illetően a középpontban a rendőrségi nyomozás, valamint Gheorghe Dincă személye állt, addig a lúgos orvos és Renner Erika ügy középpontjába már a bírósági eljárások és az áldozat Erika került. A Tate fivérek esetében pedig a hangsúly egyértelműen Andrew Taten volt, nem pedig a testvérén, akit ugyanazokkal a bűncselekményekkel vádoltak.

Más módon és mértékben tematizálódik a nők elleni erőszak problémája is az esetekben. A caracali gyilkosságokkal kapcsolatban, Gheorghe Dincă szerepeltetésével tulajdonképpen elterelődik a lányokról a figyelem. A különböző összeesküvés elméleteknek köszönhetően pedig politikai színezettel telik meg az ügy. Ezek azonban nem a nők elleni erőszak megelőzésére irányulnak, csupán negatív véleményt és feltételezéseket tartalmaznak meg nem nevezett politikai szereplőkről.

Renner Erika esetében is hasonló visszhangot keltett a bírósági eljárás. Azonban ebben az esetben már jobban körvonalazódik az a rendszerszintű probléma, hogy a nőknek hosszas és lelkiileg megterhelő procedúrákon kell átesniük ahhoz, hogy bizonyítani tudják, valóban erőszak áldozatai lettek. Ebben az ügyben komoly hangsúly kerül arra, hogy a rendszer nem, hogy nem védi meg a nőket az erőszaktól, de megnehezíti az igazságszolgáltatást is a számukra.

Andrew Tate a kijelentéseiben a nők elleni erőszak bármilyen formáját elfogadhatónak, sőt kíváncsúnak írja le. Az ő megnyilvánulásai kapcsán két módon is tematizálódik a nők sérelmében elkövetett erőszak. A média kiemeli, hogy nemi erőszak, prostitúció vádjával állt bíróság elé, ezek

miatt sokan elítélik, viszont a felhalmozott vagyon miatt sokan kíváncsiaknak, követendőnek tartják ezt a fajta viselkedést a nőikkel szemben.

A társadalmi reakciókat tekintve legnagyobb hasonlóságot a magyar és román nyelvű hozzászólásokat tekintve láthatunk. Egyik üggyel kapcsolatban sem kerültek a sokak által kedvelt kommentek közé olyan megjegyzések, amelyek áldozathibáztatók lennének, vagy amelyek valamilyen formában mentegetni próbálnák az elkövetőket. Ezek alapján azonban nem jelenthetjük ki, hogy a magyar illetve a román társadalomra nem jellemző az áldozathibáztatás, vagy ne lennének rá hatással a különböző nemi erőszakkal kapcsolatos sztereotípiák.

Két feltételezhető okra vezethető vissza az ilyen jellegű kommentek hiánya. Egyik oka az lehet, hogy azok az emberek olvassák el és követik figyelemmel a nők elleni erőszakról szóló híreket, akik empátikusan állnak az áldozathoz. Azok pedig, akik a sztereotípiák hatása alatt gondolkodnak ezekről az esetekről nem szentelnek akkora figyelmet rájuk, hogy nyomon kövessék az eseményeket és hozzászólásban véleményt fogalmazzanak meg. Egy másik ok az lehet, hogy a magyar és román nyelvű hozzászólások nem olyan nagyszámúak, mint az angol nyelvűek, így könnyebben kezelhetőek és moderálhatóak. Tehát a különböző közösségi média felületekről letiltják, illetve letörlik a negatív, áldozathibáztató kommenteket.

Mindkét esettel kapcsolatos hozzászólások kritikusak a rendszerrel szemben, elégedetlenek az igazságszolgáltatás minőségével és módszereivel. A „caracali rém” ügyében a rendőrség késlekedése került a középpontba, ami felháborította az olvasókat, renner Erika ügyében pedig a hosszas bírósági tárgyalásokkal szemben fogalmaztak meg kritikát a magyar kommentelők.

Andrew Tate esetében is megfigyelhető ez a rendszerkritikus hozzáállás a román és magyar nyelvű kommentelők körében. Az angol nyelven íródott hozzászólások Tate ellen vagy mellett foglalnak állást, és nem terjed ki a figyelmük másra, esetlegesen a rendszerre, amely lehetővé teszi, hogy ilyen bűncselekményeket végrehajtsanak. A magyar és román kommentelők viszont rendszerkritikusak, hibáztatják a romániai rendszert, amely megengedő és túl gyengekező az ilyen jellegű bűnöket illetően, illetve politikai színezettel töltik meg a reakcióikat.

A pozitív és negatív kommenteket illetően kiemelhetjük, hogy amíg Gherghe Dincáról és a lúgos orvostól nem érkeztek pozitív megítélést tartalmazó kommentek, Andrew Tateről annál

inkább, a követői, rajongói kiállnak mellette, annak ellenére is, hogy elítélték őt nők elleni erőszak különböző formái miatt.

Az esetek összefoglalását illetően elmondhatjuk a román és a magyar sajtóorgánumok hasonló módon jelenítik meg a nők ellen elkövetett erőszakos bűncselekményeket, igyekeznek teljes körű, pontos és objektív információkat nyújtani az olvasók számára. Ezzel szemben a nemzetközi, angol nyelvű sajtóban helyet kap a véleménynyilvánítás is, nem csupán az esetről és a fejleményekről számolnak be, hanem állást is foglalnak a Tate fivérekkal szemben. Az újságírók megfogalmazásai jól mutatják, hogy elítélő magatartással állnak Andrew Tate és a testvére, Tristen, felé.

Összefoglalás

A nemi alapú, azon belül is a nők elleni erőszak egy igen nagy mértékben jelenlévő probléma nemzetközi, európai és romániai szinten egyaránt. Legyen szó akár fizikai, lelki, nemi erőszakról a statisztikák és különböző kutatások eredményei összecsengően azt mutatják, hogy a nők körülbelül 30%-a szenvedett el erőszakot, bántalmazást világszerte.

A társadalomban megjelenő sztereotípiák, mint például az áldozathibáztatás, az esetek elbagatellizálása nehezítik az áldozatok számára, hogy beszéljenek az őket ért sérelmekről és segítségért forduljanak. Éppen ezért a látencia igen magas a nőkkel szembeni erőszakot illetően.

A médiában azonban időről időre megjelennek a témát taglaló cikkek és esetek. Ezeknek köszönhetően nagyobb figyelem irányul erre a problémára, és bemutatja, hogy az erőszakos viselkedés, magatartás a nőkkel szemben nem annyira áll távol a társadalom tagjainak a mindennapjaitól, mint amennyire a sztereotípiáknak és mítoszoknak köszönhetően tűnik.

A dolgozat célja, hogy három nők elleni erőszakról szóló ügyön keresztül bemutassa, milyen módon foglalkozik a média a nemi alapú erőszak témakörével, hogyan tárja ezeket a közönség elé. E mellett arra a kérdésre is kereste a választ, hogy az ezeket az eseteket feldolgozó újságok milyen reakciót váltottak ki a különböző online platformokon, közösségi média felületeken.

A dolgozatban megvizsgált három eset a nők elleni erőszak különböző formáit mutatja be. A caracali ügy két lány, Luiza és Alexandra, kegyetlen gyilkosságát mutatja be. A cikkek középpontjában az elkövető áll, Gheorghe Dincă, aki a sok médiaszereplés által média személyiséggé vált. Az által, hogy a média az ő személyén keresztül tartotta életben hosszú ideig életben az ügyet a figyelem elterelődött a nők elleni erőszakról. A kapcsolódó online reakciók is e köré a tematika köré épültek, erős indulatot váltott ki a közvéleményből a caracali rém története, azonban arra nem terjedt ki a figyelem, hogy milyen módon lehetne esetleg egy nők, lányok számára biztonságosabb közeget teremteni, megelőzve az ilyen és ehhez hasonló eseteket.

Renner Erika esete jól példázza azt a kutatási eredményt, hogy a nők ellen elkövetett erőszakot gyakran az áldozatot jól ismerő személy, párja, vagy volt párja követi el. Ez az eset bemutatja azt is, hogy a médiának milyen fontos szerep jut egy-egy eset megoldásában. A jelenlegi magyarországi igazságszolgáltatási rendszer ugyanis megnehezíti az áldozatok számára, hogy segítséget kérjenek, és az elkövetőt elítéljék. Erika ennek eredményeképpen vállalta azt, hogy megosztja a vele történeteket. Annak köszönhetően, hogy Erika a nyilvánosság elé állt a nők ellen elkövetett erőszakkal szembeni küzdelem jelképévé vált.

A Tate fivérekkal kapcsolatos botrányból kiemelhetjük, hogy az elkövető megítélését befolyásolja az, hogy mennyire volt az eset kirobbanása előtt közkedvelt médiaszereplő. Mivel Andrew Tate nagy követő bázissal rendelkezett a romániai botrány kirobbanása előtt is, az eset nagy népszerűségnek örvendett. A média részletesen számolt be a fejleményekről, amelynek köszönhetően kialakult egy a Tate testvéreket elítélő tábor, és egy az őt védő, vele egyetértő tábor, aki Andrew kijelentései nyomán akár felhatalmazva is érezheti magát hasonló viselkedési formákra.

Az eseményekre érkezett online reakciókból fontos kiemelni, hogy az esetek kapcsán nem csupán az elkövetők tetteit ítélik el a hozzászólók, hanem azt is, ahogyan az eset megoldásra került. A caracali rém esetében a rendőrségi késlekedés miatt alakul ki közfelháborodás, a lúgos orvos ügyében a bírósági eljárást, a szakértői vélemények figyelembevételét kritizálják a kommentelők. A romániai Tate testvérek elleni ügyben pedig a teljes rendszert teszik felelőssé a kommentelők, úgy fogalmazzák, hogy a rendszer hiányosságai tehetnek arról, hogy ilyen szervezett bűnözési csoportok létrejöhetnek az országban.

Fontos azt is kiemelni, hogy a közösségi médiában leginkább kedvelt kommentek olyan hozzászólások, amelyek az áldozatok mellett állnak ki, sajnálatukat fejezik ki és támogatásukról biztosítják, akár az elhunyt lányok hozzátartozóit, akár Renner Erikát, akár azokat a lányokat, nőket, akik a Tate fivérek áldozatai.

A vizsgált esetek fényében elmondhatjuk, hogy a médiának valóban fontos szerep jut, az igazságszolgáltatásban, érvényesülnek általuk azok a fontos funkciók, amelyekről a szakirodalom beszél. Életben tartják eseteket, ezzel ösztönözve a hatóságokat, a megfelelő munka végzésére, így volt ez Renner Erika esetében is. E mellett pedig a nyilvánosság által egyfajta védelmet is nyújt azoknak az áldozatoknak, akik el merik mesélni a velük történeteket, mint az a két nő aki beszámolt arról, hogy Andrew Tate megerőszakolta őket.

A kommentek azonban, azt tükrözik, hogy azon emberek körében, akik tájékozódnak a nők elleni erőszakkal kapcsolatos ügyekről és folyamatosan nyomon követik a fejleményeket, a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos sztereotípiák nem jelennek meg olyan nagy mértékben, sőt azok a kommentek vannak többségben, akik támogatják az áldozatokat és mélyen elítélik az erőszak bármilyen formáját.

Mindent összevetve, a három megvizsgált eset fényében elmondhatjuk, hogy a média időről-időre kiemel egy-egy nemi alapú erőszakról szóló ügyet és ezeket a közbeszéd tárgyává teszi. Az esetekről szóló újságcikkek, riportok és interjúk azonban nagyon gyakran elterelik a figyelmet a nők elleni erőszakról, kihangsúlyoznak az esetből egy részletet, ami akár az elkövetővel, akár az eljárásrenddel kapcsolatos, de a középpontjában nem az áldozatok és a nők elleni erőszak kerül.

A kommentek, az online reakciók pedig ezekre a cikkekre épülnek. Kifejezik elégedetlenségüket, akár a rendőrség, akár a bíróság irányába. Megjelennek ugyanakkor sajnálatot kifejező és támogató jellegű kommentek is.

Bibliografie

1. Adevărul (2023. febr. 24.) „Monstrul” din Caracal s-a pocăit. Gheorghe Dincă a primit un nou botez în Penitenciar: „Am făcut și fapte. Popescu, A.
<https://adevarul.ro/stiri-locale/craiova/monstrul-din-caracal-s-a-pocait-gheorghe-dinca-2245035.html>
2. Al-Rawi, A. (2016). News values on social media: News organizations’ facebook use. *Journalism*, 18(7), 871–889.
<https://doi.org/10.1177/1464884916636142>
3. AGENTIA NATIONALA PENTRU EGALITATEA DE SANSE INTRE FEMEI SI BARBATI. (2015). Studiu privind prevalenta formelor de violenta impotriva femeilor.
<https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Studiu-privind-prevalenta-formelor-de-violenta-impotriva-femeilor.pdf>
4. Amnesty International (2012) Magyarország: meg nem hallott segélykiáltások: a nők nem kapnak megfelelő védelmet a családon belüli szexuális erőszak ellen. Budapest: Amnesty International Magyarország.
5. Burt, Martha R. (1991): Rape myths and acquaintance rape. In: Andrea Parrot & Laurie Bechhofer (eds.): Acquaintance rape: The hidden crime, pp. 26–40. New York: Wiley.
6. Digi24. (2019. juli. 26.). Dispariția misterioasă a unei tinere de 15 ani, în Caracal. Polițiștii au urmărit GPS-ul din telefonul ei.
<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/disparitia-misterioasa-a-unei-tinere-de-15-ani-in-caracal-politistii-au-urmarit-gps-ul-din-telefonul-ei-1164865>
7. DigiFM (2019. dec. 11.) Ștefan Risipițeanu a recunoscut că a violat-o pe Luiza Melencu. Fata rămâne dispărută. Tudor, G.
https://www.digifm.ro/stiri/stefan-risipiteanu-a-recunoscut-ca-a-violat-o-pe-luiza-melencu-fata-ramane-disparuta-57373?fbclid=IwY2xjawFqXBNleHRuA2FlbQIxMQABHa9l0Xbv4wkJJ8TkQ1FqyjxhzJCawbRi194Dfr4KTWn_4EpeXahDI2UxKw_aem_sqNcvACs88xXznTIvf6lig
8. Domokos, A. (2024). A Kapcsolati Erőszak áldozatai. *Belügyi Szemle*, 72(1), 27–39.
<https://doi.org/10.38146/bsz.2024.1.2>

9. European Union. Agency For Fundamental Rights. (2014). Violence against women: an EU-wide survey: results at a glance. Publications Office Of The European Union.
10. European Institute for Gender Equality. (2016). Combating violence against women: Romania.
11. European Institute for Gender Equality. Gender-based violence and crises | (2024. márc. 20). Eige.europa.eu.
<https://eige.europa.eu/gender-based-violence/gender-based-violence-and-crises>
12. Lábjegyzetek Platónhoz 18. Az identitás. Szerk.: Daróczi Enikő és Laczkó Sándor, 245-259. (pp.245-259) Kiadó: Pro Philosophia Szegediensi Alapítvány, Magyar Filozófiai Társaság, Státus Kiadó, Szeged, 2020
13. Groth, A. Nicolas & Ann W. Burgess & Lynda L. Holmstrom (1977): Rape: Power, anger, and sexuality. American Journal of Psychiatry, vol. 134, no. 11, pp. 1239–1243
14. Greer, C. – McLaughlin, E. (2011) Trial by media’: Policing, the 24-7 news mediasphere and the ‘politics of outrage. Theoretical
15. Criminology, 15(1), 23–46. <http://dx.doi.org/10.1177/1362480610387461>.
16. Horváth, É. (szerk). (2016). SZEXUÁLIS ERŐSZAK INFORMÁCIÓK ÁLDÓZATOKNAK, TÚLÉLŐKNEK ÉS SEGÍTŐIKNEK. NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület.
17. Howell D (2007) Online venom or vibrant speech. The Washington Post. <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2007/05/04/AR2007050401904.html>
18. Herman ES and Chomsky N (2008) Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media. New York: Random House
19. INTERVENȚII PENTRU PREVENIREA ȘI INVESTIGAREA VIOLENȚEI DOMESTICE. – MINISTERUL AFACERILOR INTERNE. (2024. aug. 25.).
<https://www.mai.gov.ro/interventii-pentru-prevenirea-si-investigarea-violentei-domestice-2/>
20. Lippmann, Walter 1997 (1922). Public Opinion, New York, The Free Press
21. Lerner, Melvin J. (1980): The belief in a just world: A fundamental delusion. New York: Plenum Press.

22. Myat, K. (2010). Médiaelméletek és a késő-modern médiakörnyezet. Médiakutató.
https://www.mediakutato.hu/cikk/2010_02_nyar/04_mediaelmelet
23. Nők Elleni Erőszak. Patent.org.hu. (online elérés dátuma 2024. okt. 23.)
<https://patent.org.hu/n%C5%91k-elleni-er%C5%91szak-mobil>
24. Nlc - Neked. Veled. Érted. (2019. nov. 5.) „Veled vagyunk, Erika” – százak tüntettek a lúgos orvos áldozata mellett. N. Márton.
<https://nlc.hu/ezvan/20191105/renner-erika-bene-krisztian-lugos-orvos-tuntetes-fotok/>
25. Pataki, K., Szabó, J., & Virág, G. (2016). A Média Azt üzenete...
https://mediakutato.hu/cikk/2016_02_nyar/01_a_media_uzenete.pdf
26. Peterson, Zoe & Charlene L. Muehlenhard (2004): Was it rape? The function of women's rape myth acceptance and definitions of sex in labeling their own experiences. Sex Roles, vol. 51, no. 3–4, pp. 129–144.
27. Planty, Michael & Lynn Langton & Christopher Krebs & Marcus Berzofsky & Hope Smiley-McDonald (2013): Female victims of sexual violence, 1994–2010. Washington, DC: U.S. Dept. of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/fvsv9410.pdf>
28. ProTv. (2023. márc. 7.). Gheorghe Dincă neagă toate acuzațiile. ”Nu o cunosc pe Măceșanu Alexandra. Știrile ProTV.
<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/gheorghe-dinca-neaga-toate-acuzațiile-nu-o-cunosc-pe-macesanu-alexandra.html>
29. ProTv (2023. márc. 7.) Filmul dispariției fetei de 15 ani din Caracal. Ultimele apeluri făcute la 112 de minoră. [Video]. Știrile ProTV.
<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/filmul-disparitiiei-fetei-de-15-ani-din-caracal-ultimele-apeluri-facute-la-112-de-minora.html>
30. PREVENIREA VIOLENȚEI DOMESTICE, PREOCUPARE CONSTANTĂ A POLITIȘTIILOR - MINISTERUL AFACERILOR INTERNE (2024. jan. 27.)
<https://www.politiaromana.ro/ro/comunicate/prevenirea-violentei-domestice-preocupare-constant-a-politistilor1706531754>
31. Ray, A. – Dutta, A. (2015) Media Glare or Media Trial Ethical Dilemma between two Estates of India Democracy. Online Journal of Communication and Media Technologies, 5(2), 92–106. <http://dx.doi.org/10.29333/ojcm/2507>.

32. Rezultate 2011 – Recensamantul Populatiei si Locuintelor. (2011).
<https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>
33. Ropolyi László: Az Internet természete. Internetfilozófiai értekezés. Typotex, Budapest, 2006.
34. RTL.hu. (2018. jul. 12.) 11 év börtönt kapott a lúggal támadó orvos.
<https://rtl.hu/fokusz/2018/07/12/11-ev-bortont-kapott-a-luggal-tamado-orvos>
35. Telex (2020. okt. 19.) „A bíróságnak egy hüvelyt kell ezúttal beáraznia”. P. Luca.
<https://telex.hu/belfold/2020/10/07/renner-erika-karteritesi-per-uj-szakertoi-velemen>
36. Telex (2024. márc. 08) A lúgos orvos áldozata: Mindegy, hogy mikor engedik szabadon, a rendszer nem védi meg az áldozatot. P. Judit
<https://telex.hu/belfold/2024/03/08/renner-erika-lugos-orvos-bene-krisztian-nem-engedik-felteteles-szabadsagra>
37. Virágh, E. A. (2021). „Meg kellett bűnhődnie azért, amit tett”: A médiabíráskodás mozgatórugói a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos ügyekben a kormányfüggetlen online médiában. Socio Hu, 11(3), 60–85. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2021.3.60>
38. Wood, M. – Rose, E. – Thompson, C. (2019) Viral justice? Online justice-seeking, intimate partner violence and affective contagion.
39. Theoretical Criminology, 23(3), 375–393. <http://dx.doi.org/10.1177/1362480617750507>.
40. Word Health Organization (2021). Violence against women prevalence estimates, 2018: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women.
41. 444 (2024. márc. 27) Renner Erika azt ajánlotta Varga Juditnak, menjen be az Áldozatsegítő Központba, ott „kap mindenben segítséget” F. Kitty
<https://444.hu/2024/03/27/renner-erika-azt-ajanlotta-varga-juditnak-menjen-be-az-aldozatsegito-kozpontba-ott-kap-mindenben-segitseget>

Ábrajegyzék

1. ábra. Kapcsolódó szócikkek a „Caracali rém” ügyében.....	22
2. ábra. Kapcsolódó szócikkek a lúgos orvos esetében.....	29
3. ábra. Kapcsolódó szócikkek az Andrew Tate „jelenségről”	36